

DIRVA

TUO TARPU EUROPOJE...

PRANCŪZAMS VĖL ATSIŠAKIUS BRITUS ĮSILEISTI Į BENDRAJĄ RINKĄ. TIE PRADĖJO IEŠKOTI BŪDŲ KAIP JUOS PRIVERTI PAKEISTI SAVO NUSISTATYMĄ. TACIAU VISOS JŲ KONTRA-PRIEMONĖS KENKIA VOKIEČIAMS, O NE PRANCŪZAMS.

VYTAUTAS MESKAUSKAS

Užpraeitą savaitę Europos ūkinės bendruomenės, kuri sutrumpintai yra vadinama Bendrąja Rinka (Common Market), Ministerių Tarybai susirinkus pirmam posėdžiui naujuose tos organizacijos 23 aukštųjų rėmuose Luxemburge, Prancūzijos užsienio reikalų ministeris Couve de Murville vėl atsisakė patenkinti savo kolegų prašymą apsvaistyti D. Britanijos įsileidimą į tą organizaciją. Jo atsakymas buvo ne tik diplomatiškas, bet ir saliamoniškas:

"L'entree de la Grande-Bretagne ne sera possible que si elle sera effectivement possible". Atseit, D. Britanijos įstojimas bus tik tada galimas, kai jis iš tikro bus galimas.

Šiuo metu jis negalimas, nes grėsia prancūzų tikrai ar tik išivaizduojamai hegemonijai toje organizacijoje. Prancūzija, ar bent jos

prezidentas de Gaulle, save laiko paskutinio karo laimėtoju, gi kitos dvi didžiosios tos organizacijos valstybės -- Vakarų Vokietija ir Italija yra pralaimėtojos, o trys mažieji nariai -- Belgija, Olandija ir Luxemburgas -- iš viso yra per maži kelti aukštai savo balsą. Britų įstojimas tą balansą pakeistų. Yra ir kitų priežasčių. D. Britanijos ūkinė būklė iš tikro yra nepavydėtina ir jos įsileidimas be jokių sąlygų galėtų sukrėsti gana gražiai bujojančią Bendrąją Rinką, bet apie tai galima būtų dar pasiderėti. Prancūzai to neleidžia, pasinaudodami savo veto teise.

Britai tikėjosi vokiečių pagalbos, tačiau kancleris Kiesingeris, kuris kaip tik tuo metu, kada posėdžiavo Rinkos Ministerių Taryba, viešėjo Londone, atsisakė griebtis kokios nors specialios spaudimo. Kiek-

vienu atveju, Kiesingeris netrenksias kumščiu į stalą, nes pirma, tai negražu, o antra, brutalus spaudimas pasieks priešingo efekto. Kas pažįsta de Gaulle, turįs tai žinoti. Kancleris sutiko įrašyti į savo viešnagės D. Britanijoje komunikatą tik tai, kad Vokietijos vyriausybė esanti pažiūros, jog D. Britanija turėtų tapti Europos ūkinės bendruomenės nariu.

Tas naujas nepasiskymas tačiau neatšaldė britų noro kada nors tapti tos bendruomenės nariu. Neleidžiami geruoju, jie gali griebtis šantažo. Jų Europos reikalams ministeris lordas Chalfont susišaukė Lozonoje (Šveicarijoje) 9 Londono laikraščių korespondentus ir jiems privačiai pareiškė, kad prancūzai neturi manyti turį 'nieksingumo monopolį'. Jei de Gaulle galutinai atsisakysias juos priimti, jie gali:

1. atšaukti iš Europos savo Rheino armiją;
2. pergaltoti Berlyno klausimą;
3. peržiūrėti savo įsipareigojimus NATO;
4. sustabdyti anglų-prancūzų bendradarbiavimą kai kuriuose projektuose, kaip pvz. aviacijos srityje.

Ministeris Chalfont norėjo, kad tas 'nieksybių' galimybės laikraštinkai išskeltų ir siūlytų savo komentaruose, pabrėždamas, kad tai esanti jo asmeninė, bet ne vyriausybės nuomonė. Laikraštinkai tačiau tam nepatikėjo ir Chalfonto sugestijas perdavė kaip žinią, o kai kurie net pradėjo svarstyti specialaus susitarimo su Sovietų Sąjunga galimybes, ko ministeris visai neminėjo. Britams po to teko visą tai, ką Chalfontas kalbėjo, nuineigti, ypač vokiečiams, kurie tokiu galimu 'spaudimu' daugiau susirūpino, negu de Gaulle, nes jis nukreiptas tiesiogiai prieš vokiečių, o ne prancūzų interesus.

Paryžiuje de Gaulle partijos sekretorius Fanton pareiškė, kad tas, kas griebiasi tokio 'vulgaraus ir žemo šantažo', pats įrodo, kad nesąsąs pabrendęs būti... europiečiu.

IS VISO PASAULIO

• DU NAUJI LAIMĖJIMAI erdvėje, atsiekti Surveyor 6 tikslu nusileidimu mėnulyje ir didžiulės Saturn 5 raketos skridimu erdvėje ir nusileidimu numatytoje vietoje, dar labiau priartino JAV mokslininkų terminą, numatytą astronautų kelionei į mėnulį.

Tiek milžiniška (kaip 36 aukštų dangoraižis) Saturn raketa, tiek ir Surveyor 6 nustebino net pačius tų raketų skraidinimo vadovus savo iki smulkmenų tikslu visų uždavinių atlikimu.

• H. SALISBURY, Times red. padėjėjas, analizuodamas politines nuotaikas Sov. Sąj. spėja, jog po revoliucijos šventės iškilnių Kremliuje galima laukti pasikeitimų, o tuo pačiu ir Sov. Sąj. posūkių užsienio politikoje.

• R. KINJOJE tebeveikia Vakarų spaudos atstovai pasakoja, jog tokie Mao opozicionieriai kaip Liu Šao-či, Reng ir kt., tebegyvena "normaliai" ir gauna savo algas ar pensijas. Prieš juos nukreipta kampanija atlyžia ar pakyla priklausomai nuo to, ar reikalinga koncentracija, pvz., žemės ūkio ar pramonės darbams atlikti.

• VIENA IŠ GEN. DE GAULLE tezių Bendrosios Rinkos narių pagausinimo reikalu yra tokia: Bendrąją Rinką sudaro 6 valstybės, o kitos galėtų būti "nariais - rėmėjais". Tai mostas Anglijai -- galėtų įstoti nepilnateisio "nario - rėmėjo" titulu. Žinoma, britų ambicija neleidžia su tokiu pasiūlymu sutikti.

• JTO TEISIŲ KOMISIJA priėmė deklaraciją, kuria valstybės įpareigojamos suteikti politiniams pabėgėliams apsaugos teises. Deklaracija įsigalioja, jei priėmus visuotinaisambalėjai.

• ŠVEDIJOJE buvo atšvesta rusų revoliucijos sukaktis. Ją suruošė švedų - rusų draugija Stockholme. Lapkričio 5 d. įvykusiose iškilmėse kalbėjo ministras pirmininkas Erlanderis.

• GARSUSIS WALL STREET JOURNAL nesenai pirmame puslapyje įsidėjo straipsnį, kuriame skundžiamasi, jog stambieji Mafia gangsterių bosai diskriminuoją mažuosius negrų gangsterius...

Lietuvos Istorijos redaktorius Pranas Čepėnas

LIETUVOS ISTORIJOS RAŠYMAS JAU ĮPUSĖJO

MEČYS VALIUKĖNAS

Dr. Kazio Griniaus Fondo Valdyba yra nutarusi išspausdinti - išleisti naujųjų laikų Lietuvos istoriją (1900-1940 m.). Šio veikalo redaktoriais pasitarkintais pedagogas - istorikas, buv. Lietuvos Enciklopedijos, kaip lygiai ir Lietuvos Enciklopedijos ir kt. leidinių redaktorius Pranas Čepėnas. Pastarojo kvietimu paskirų sričių istorijos, apžvalginių studijų autoriais yra suteikę būti eilė bendradarbių. Lietuvos istoriją 1900-1920 m. rašo pats redaktorius, o 1920-1940 m. laikotarpį -- dr. J. Jakštas. To viso laikotarpio Lietuvos ūkinę apžvalgą ruošia dr. J. Pajaujis, Lietuvos užsienio politiką -- dr. D. Krivickas, apie Bažnyčios padėtį ir santykius su valstybe -- kun. dr. R. Krasauskas ir kun. dr. P. Jatulis. Apie lietuvių emigraciją -- dr. V. Sruogienė, apie mokslą ir švietimą Lietuvoje -- dr. A. Rukša; Lietuvių tautos politinę diferenciaciją -- dr. J. K. Čeginskas, Grožinę lietuvių literatūrą -- dr. H. Nagys ir kt.

Visas šis veikalas sudarys apie 500 iki 700 puslapių knygą. Knygą tinkamą platesnio kurso vadovėliu būti, bet šiaip jau daugiau taikomą mokslo, studijų bendrojo naudojimo reikalui. Jos leidėjas Dr. K. Griniaus Fondas. Šio fondo valdyba: Liūdas Šmulkštys -- pirmininkas, Mečys Mackevičius -- išdininkas ir Balys Dundulis -- sekretorius.

Tokias bendras žinias, sukviečiams lietuvių spaudos bendradarbiams, suteikė Pranas Čepėnas, Lietuvos istorijos 1900-1940 m. redaktorius ir Liūdas

Šmulkštys -- šios istorijos leidimo vienas pradininkų ir nūn vadovaujantis Fondui, leidžiančiam šią istoriją.

Tolimesniam pasikalbėjime pasiryškinta eilė klausimų, susijusių su kalbamos istorijos ruošimu, jos reikalingumu, galimybėmis ją solidniai moksliškai parašyti, o taip pat realijomis ją geriausiai išleisti.

AR REIKALINGA TOKIA LIETUVOS ISTORIJA?

Turime du nemažus Lietuvos Istorijos veikalus -- red. A. Šapokos ir Dr. V. Sruogienės. Bet abiejose šiose istorijose naujųjų laikų Lietuvos laikmečiui nedaug vietos skirta -- aiškina Pranas Čepėnas. Turime neblogų istorinių veikalų kitomis kalbomis apie Lietuvą, turime eilę savų monografių, studijų, atsiminimų... Bet suvestinio gilesnio istorinio veikalo, pilniau nušviečiančio kalbamąjį laikotarpį vistiek stokojame. Tokiam veikalui paruošti šiandien yra ne lengvos sąlygos, nes autoriai prie daugelio šaltinių, dėl visiemis žinomų priežasčių, negali prieiti, tačiau šia prasme greito pasikeitimo sunku sulaukti, o iš kitos pusės patyrę autoriai ir jų suteikti istoriniai šaltiniai kaskart tirpsta, retėja.

AR NEPATEKS Į ŠIAURAS PASAULĖŽIŪRINIS SĖKLUMAS?

Redaktorius Pr. Čepėnas į šį klausimą atsako trumpu -- ne. Esą bendradarbiai ir redaktoriaus laikysis principo: rašyti istoriją tokią, kokia ji buvo. Pirmiausia (Nukelta į 2 psl.)

LENKIJOS KOMUNISTAI LABIAU VERTINA DOLERĮ NEI RUBLĮ...

Oficialus Lenkijos zlotas yra labai menkas pinigai, netvirtai stovi ant savo kojų. Tačiau Lenkijos valdžia tik 22 zlotus duoda už dolerį, kai tuo pačiu metu už privačiai pristatytą dolerį moka jau 72 zlotus, o juodoje rinkoje už dolerį galima gauti šimtą ir daugiau zlotų.

Keisčiausia, kad Lenkijoje daugiau nei kur kitur pasirodo ir raudoni rubliai. Greičiausia jie pasklinda iš sovietinių įgulių, tačiau už raudoną rublį lenkų valdžia moka keturis kartus mažiau nei už dolerį, nors oficialus dolerio kursas yra tik 90 kapeikų.

Lenkai beveik niekad neparduoda už zlotus emigrantui lėktuve ar laive vietos. Tačiau už dolerius visad kelionės bilietą gali pirkti. Be kelionės bilieto lenkų valdžios organai ne nesvarsto išvykimo bylos.

Kai žmogelis juodoj rinkoj po 100 zlotų už dolerį pasirenka tų dolerių bent 300, jis gali gauti lėktuvo bilietą, kuris šiuo atveju jam jau kainuoja 30,000 zlotų, nors oficialiai bilieto kaina tik 6,600 zlotų. Visa nelaimė, kai valdžia išvykti neleidžia, tada už 30,000 zlotų doleriais pirktas bilietas priimamas atgal ir už jį grąžinama tik oficiali kaina -- 6,600 zlotų.

Daugelis Lenkijos žmonių gauna leidimus išvykti į užsienius. Geroka jų dalis nenori ir negrįžta į Lenkiją. Kad sustabdyti tokį nelegalų išvykimą, paskutiniu laiku lenkų vyriausybė rei-

kalauja 2,500 dolerių užstatą. Jei į svečius išvykęs lenkas negrįžta, jo paliktas užstatas prapuola. Tai gana gudri prekyba žmogaus laisve.

Meksikos vyriausybė kai kada reikalauja iš savo emigrantų 500 dol. užstatą; pinigai grąžinami emigrantui, jei jis gauna teisę pasilikti JAV-se arba grįžta į Meksiką, nepadaręs Amerikoje jokių nusikaltimų. Mat JAV-bių vyriausybė Meksikos piliečių padarytus nuostolius Amerikoje, pagal specialią sutartį, reikalauja ne iš svečių, bet iš Meksikos vyriausybės. Pasaulis tikrai margas! K. L. J.

Mao: -- Mažyti, aš negaliu tavęs girdėti, nes mano baterija tuščia!...

ŽVALGYBŲ KARAS

Tai tiesiog neįtikėtina špionažo istorija, kurią II Pas. karo metu pergyveno olandas Lauwers su savo draugais, kurie anglų apmokinti, buvo atsiųsti Olandijon priešintis vokiečiams.

Ši istorija parodo, kiek olandų rezistentų veltui žuvo tame anglų - vokiečių žvalgybų žaisme.

Drebėdamas nuo šalčio mažame kambarėly-

LIETUVOS ISTORIJOS...

(Atkelta iš I psl.)

bus surenkama galimai daugiau medžiagos šaltinių ir tik vėliau, iš tų įvairių požiūrių žvelgiamų įvykių, bus sudaroma mūsų praeities gyvenimo įvykių mozaika, artima to meto tikrovei. Žinia, kiekvienas istorikas turi žmogiškų silpnybių ar simpatijų vienai ar kitai gyvenimo srovei, tačiau jis iš anksto išsipareigoja srovinei ar politinei kovoje nedalyvauti, o tebuti ne utraliu tų kovų, vyksmo stebėtoju ir atpasakotoju. Primintina, sako Pr. Čepėnas, kad istorijos bedradarbiai parinkti, kaip savo dalykų, sfičių žinovai, o ne politiniai propagandistai.

Be to, naujosios istorijos redaktoriaus Pr. Čepėnas, suredagavęs Lietuvių Enciklopedijos 12 tomų ir neturįs priekaištų, galima drąsiai tarti, yra išlaikęs mokslinio objektyvumo egzaminą - priduria L. Smulkštys.

LIETUVOS ISTORIJOS 1900-1940 M. LEIDĖJAS

Lietuvos istorijos 1900-1940 m. leidėju yra, kaip jau minėta, Dr. Kazio Griniaus Fondas. Kodėl? Į šį klausimą atsakydamas L. Smulkštys pervers storoką bylą su sirašinėjimo su Lituanistikos Instituto Pirmininku Prof. P. Joniku, šio instituto istorikų sekcijos tuometiniu pirmininku Prof. A. Šapoka ir kt. Nei viena šių institucijų nesiėmė pareigos tokią istoriją išleisti, o ir ją parašyti nesutiko nei vienas istorikų. Tai buvo prieš dešimt metų. Ir tik žymiai vėliau, Pr. Čepėnui grįžus nuolatiniui gyventi į Chicago, esą buvę persvarstytos galimybės tokią Lietuvos istoriją parašyti ir išleisti. Ir taip radosi Lietuvos istorijos 1900-1940 m. redaktoriaus -- Pr. Čepėnas, o leidėjas -- Dr. K. Griniaus Fondas. Istorijos rašymas jau gerokai išsiūbavęs pas visus kviestuosius bendradarbius. Redaktoriaus parašytuosius straipsnius numato iš jų gauti ne vėliau, kaip 1968 m. liepos mėnesio pradžioje. Ir tais pačiais 1968 metais Lietuvos istorijos rankraštis galės būti parengtas spaudai. Laukiama šiam darbui mūsų visuomenės šilto dėmesio ir paramos.

je radistas Lauwers atidarė juodą dėžę, kurioje buvo paslėptas radijo siųstuvas. Jis įjungė laidus ir užsidėjo ausines, ieškodamas kontakto.

Rankos automatiškai buvo pripratusios prie to veiksmo ir rodyklė pradėjo drebėti baltame kadrane, lyg ir ji kentėtų nuo šalčio, kuris tom dienom siautė Hagoje.

Po penkių minučių rodyklė nustojo drebėti ir ausinėse pasigirdo švilpimas. Hubertus Gerardus Lauwers, arba RLS anglų slaptosios tarnybos, pradėjo perdavinėti šifruotą pranešimą.

Staiga už jo nugaros atsiradė durys ir vidun įsiveržė šaltas vėjas, kartu išleisdamas Tellerį. Lauwers praktiškai nieko nežinojo apie Tellerį, nei apie jo švelnią, gražią ir visad besišypsančią žmoną. Gal tik tiek, kad jie abu priklausė olandų rezistencijai. Prieš mėnesį Telleriai užleido savo bute vieną kambarį atvykusiems iš Londono olandų rezistentams. Telleris budėdavo prie namų, kai Lauwers perduodavo per radiją pranešimus.

-- Kas naujo kvartale? -- paklausė Lauwers nenustodamas perdavinėti šifruoto pranešimo.

-- Ramu kaip visada! -- Nesimato vokiečių kareivių?

-- Tik keletas sunkvežimyje prie Farenheitssstraat. Bet beginklų. Greičiausiai tai atostogaujantieji kareiviai...

Lauwers staiga sustojo perdavinėjęs pranešimą. Greitai išjungė aparatą ir nusiėmė ausines.

-- Iš ko sprendi, kad tai atostogaujantieji kareiviai?

-- Hm... Aš nežinau. Nieko nesakydamas Lauwers išardė aparatą, rūpestingai kiekvieną dalį sudėdamas į juodą dėžę.

-- Einame.

Ir Lauwers su Telleriu atsikėmė gatvėje, eidami greitai, bet stengdamiesi neišsiskirti iš kitų retų praeivių, kurie skubėjo į namus, pagauti snieguoto vėjo. Priešais prie šaligatvio stovėjo Wermachto sunkvežimius. Telleris buvo teisus, tai buvo atostogautojai, pasirodę linksmi praleisti laiką. Lauwers atsiduso ir nusišypsojo Telleriui. Abu lengviau pasijuto.

-- Aš žinau ten žemiau kavinę, kur galima rasti prieškarinio džino, -- pasakė Telleris.

Lauwers pritariamai linktelėjo galva. Štai jau prie Cypursstraat kampe ir pasirodė pereiti į kitą gatvės pusę, kai staiga prie jų sustojo Mercedes ir iš jos iššoko juodai ir žalsvai apsirengę vokiečiai. Lauwers ir Tiller buvo sugriebti ir pastatyti prie sienos kratai, tuo tarpu toliau sustojo kitas automobilis ir iš jo iššoko kiti vokiečiai.

Kai Lauwersui ant rankų dėjo retežius, Teller buvo įmestas automobiline. Lauwers matė, kaip jis veltui stengėsi priešintis. Leitenanto Tellerio gyvenimas už-

geso koncentracijos stovykoje, tuo tarpu kitas likimas laukė Lauwerso. Jo niekas nedaužė, net neižeidė. Jį tik sulaukė ir viskas. Pasodinę automobilin nuvežė atgal į Tellerio butą ir Lauwers atsirado be didelio triukšmo ir žodžių vėl tame pačiame kambari, kur prieš keletą minučių į Londoną per radiją perdavinėjo šifruotą pranešimą. Tellerio žmona sėdėjo vienoj kėdėj ir stengėsi nerverti. Ji įbedusi akis žiūrėjo į Lauwers. Ji negalėjo suprasti. Lauwers irgi.

Kitą dieną po arešto, būtent 1942 m. kovo 6 d., Lauwers atsibudo mažame kambarėly, kuris buvo nuostabiai švarus, kad galėtų būti panašus į kalėjimo celę. Sienos buvo šviežiai išdažytos ir nebuvo išrašytos jokios šūkių. Lova irgi buvo tikra, o ne koks suolas.

Lauwersui baimė pradėjo. Jis buvo pagautas, bet nieko neišdavė. Jo nagai, dantys buvo sveiki. Jo niekas nekankino.

Duryse pasisuko raketas ir pasirodė korporalas nešinas kava. Po to kambarėlin įėjo majoras Hermann Giskės, apsirengęs civiliskai ir Lauwers pastebėjo, kad jo kostiumas buvo pasiūtas iš angliskos medžiagos. Kadangi kambarėly nebuvo kėdės, tai majoras atsėdėjo šalia ant lovos krašto.

-- Jūs atsisakėte mums išduoti slaptą kodą, leitenante Lauwers, -- pasakė Giskės, pasiūlydamas cigaretę. -- Aš skaitau, kad tai tvarkoje. Dabar jums pakartosiu tai, ką vakar sakiau.

Majoras Giskės, ar jis buvo civiliai ar uniformoje, stengėsi nerodyti prūsiškų karininko manierų. Jis buvo laikomas inteligentišku ir moka kėję tardyti belaisvius. Buvo įtariama, kad jis mokas juos užhipnotizuoti. Be didelių sunkumų sugebėdavo juos įtikinti ir išnaudoti. Tos jo ypatybės sužavėjo admiralą Canaris, kuris priėmė savo kontrašpionazo tarnybą.

-- Tiek, kiek aš jums reiškiu pagarbą, leitenante Lauwers, -- pasakė Giskės, -- tiek aš neapkenčiu tų, kurie jus čia atsiuntė. Tie žmonės stengėsi jums įkalbėti, kad jūs čia kovosite už savo tėvynę Olandiją. Tai melas! Jų tikslas sukelti civilinį

karą. Anglai nori, kad jūs dalintumėte ginklus neatsakingiems dėl savo veiksmų žmonėms ir kraštas paskęstų kraujyje. Jūs suprantate mane, leitenante Lauwers?

Ir kirčiuodamas kiekvieną žodį, majoras tęsė toliau:

-- Reikia sustabdyti šią beprotystę, kitaip kiti žmonės, garbingi kariai kaip jūs, bus iš Londono čia nuparašiuoti ir pagauti. Man bus sunku juos išgelbėti nuo mirties.

Giskės iš pirmo žvilgsnio suprato, kad Lauwers yra idealistas ir sentimentalus. Idėja, kad jo draugai galės bereikalingai žūti, tikėjosi paveiks.

-- Pagaliau nemanykit, kad jūs esate pirmasis S.O.E. agentas, kurį mes pagauname.

Pirmą kartą majoras ištarė anglų organizacijos, kuri Lauwers atsiuntė į Olandiją, vardą. Ir pamatė, kaip belaisvis krūptelėjo. Giskės metodas buvo geras: sujaudinti, nustebinti ir paskui pritrenkti.

Ir Giskės paaiškino, kad Abwehr ir Gestapo yra tokia jėga, jog ne vienas anglų atsiųstas agentas neišlieka nepagautas. Bet Lauwers tylėjo. Londone jį išmokino prie tokių kalbų. Tikrumoje tai, ką Giskės sakė, jo nedomino. Jo mintys buvo kitur. Kas jį išdavė.

Giskės pajuto jo abejingumą ir perėjo prie kito metodo, neva pusiau patikėdamas paslaptį.

-- Vienam mūsų agentui, olandui Ridderhofui, pavyko įsitaisyti anglų špionažo tinkle. Jis mums pranešė, kad yra labai geruose santykiuose su vienu asmeniu, kurį jūs labai gerai pažįstate: tai Thijs.

Lauwers širdis sustojo plakusi. Thijs, kurio tikroji pavardė buvo Takonis, buvo jo artimiausias bendradarbis. Thijs, kuris buvo pravaržuojamas Arnheim metisu, po visą Olandiją ieškojo informacijų. Galimas dalykas, kad vokiečiai jį pagavo, bet jis buvo ne iš tų, kurie lengvai išduotų draugus.

-- Aš nepažįstu asmens tokiu vardu, -- atsakė Lauwers.

-- Prileiskime! Kiekvienu atveju tas Thijs buvo mūsų agento "informuojamas". Jis manė, kad Ridderhoff priklausė rezistencijai ir iš jo gaudavo tas fantastiškas informacijas, kurias perduodavo jums. Jūs žinojote, leitenante Lauwers, kad tris mėnesius buvotė mums ištikimu ryšininku su Londonu?

Lauwers pašoko nuo lovos rėkdamas.

J. BAKIS

Šokėjas su kartimi (varis)

-- Jūs meluojate! Jūs esate baurus vokiečiai! Bet Giskės šaltai nurašė.

-- Leitenante Lauwers, galvokite ką sakote. Aš su j... buvau... Leitenante...

mandagus ir prašyčiau jus būti tokiu savo labui. Kadangi jūs nenorite tikėti, kad mes viską apie jus žinome, aš noriu pasiūlyti toki susitarimą: aš einu lažybų, kad mūsų specialistas per penkias minutes iššifruos pranešimą, kurį vakar turėjote per radiją perduoti. Jei jam pasiseks, man atiduosite kodą?

-- Jam nepavyks iššifruoti.

-- O aš sakau taip. Ir kol jūs, leitenante Lauwers, priešinatės, jūs draugai pakeliui į Olandiją pakliūs į mūsų rankas...

kas... tikrumoje į Gestapo rankas ir jums turėtų būti žinoma, kad Gestapo kitokius metodus vartoja negu mes. Giskės pasikėlė.

wers, jūsų draugų likimas dabar priklauso nuo jūsų apsisprendimo.

Majoras Hermann Giskės išėjo, lyg tyčia palikdamas pravertas duris ir Lauwers pamatė koridorium pravedant visai išbalusį Taskonį. Paskui nematoma ranka staiga užtrenkė jo kambario duris.

(Bus daugiau)

• JOSEPH ALSOP, žinomas JAV spaudos kolumnistas, rašydamas iš Vietnamo, neslepia nustebimo Amerikoje rodomu defetizmu, kai stebint įvykius Vietname matytis aiški karo pažanga.

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Viešėdami Chicagoje pirkite naujoje modernioje

PARAMA-MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE
2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKAS

ČIA GĖRIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

1. St. Remy Imp. 3 Str.		
Napoleon Brandy	5th	\$4.39
2. Sunny Brook 80 proof wiskey	5th	\$3.39
3. Imported Scotch Wiskey	5th	\$3.98
4. Imported French Cordials	5th	\$2.98
5. Liebfraumilch German Wine	5th	\$0.98
6. Imported French Brandy	5th	\$3.35
7. Ricadona Vermouth 30 oz.	Bot.	\$1.29

Be to, didžiausias pasirinkimas importuotų maisto produktų iš viso pasaulio kraštų.

DIRVA

The Lithuanian Newspaper

Established 1915

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103

Telephone: 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.
Published every Monday, Wednesday and Friday except in case
of Holidays by American Lithuanian Press Radio Ass'n
VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$11.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiuberkis.

Prenumerata metams \$11.00, pusei metų \$6.00. Dirva išeina:
tris kartus į savaitę, išskyrus šventes ir du kartus
liepos ir rugpjūčio mėnesiais.

Redaguoja:

Jonas Čiuberkis ir Vytautas Gedgaudas

ALT Sąjunga ir Dirvos reikalai

ALT S-gos Valdyba šiomis dienomis išsiuntinėjo Sąjungos skyriams Dirvos reikalais bendra raštį, kuriame tarp kitko sakoma:

ALT S-gos veikloje Dirva, tautininkų laikraštis, yra neatskiriama jos dalis. Ji ryškina S-gos tautinės ideologijos pagrindus, jungia S-gos narius ir skyrius vienon tautininkų šeimai, sėja tautinės minties sėklą plačiuose lietuvių visuomenės sluoksniuose, mezga ryšius tarp plačiai išsisklaidusių lietuvių, grūdina lietuvišką sąmonę, stiprina tautos laisvės ir šviesesnės ateities kovotojus...

Neabejotina, Dirva vaidina didelį vaidmenį ne tik tautinės minties žmonių tarpe, bet ir visoje patriotinėje visuomenėje.

Pavienių asmenų ekonominis gyvenimas dabar vis gerėja, tačiau to negalima pasakyti apie Dirvos ekonominius reikalus. Ji turi kovoti, ir stipriai kovoti, už savo išsilaikymą. Įvairios išlaidos dienomis kyla, o jos pagrindinis pajamų šaltinis jau kuris laikas tebėra tas pats ir toks pat.

Kyla klausimas: ar mes, ALT S-gos nariai, norime turėti Dirvą kaip savo laikraštį ar ne? Ir kas būtų, jei jos nustotume? -- Vienu akimirksniu ir visu nuogumu tuoj pajustumė savo asmeniniame, tautiniame ir visuomeniniame gyvenime didelę spragą ir tuštumą. Ir ta tuštuma mus lydėtų veiklos silpnėjimo keliu.

Energinga Vilties Draugijos Valdyba su pirm. Aleksu Laikūnu priešaky daug rūpinasi Dirvos reikalais, siekia didesnio taupumo, įveda pagerinimus administraciniame susirūpinime, siekia jai sustiprinti ir kt. S-gos Valdyba dideliu dėmesiu seka jos pozityvius užsimojimus ir pilnai ją remia.

S-gos skyriai turėtų labiau sukrusti, nes jie ir S-gos nariai sudaro vieną iš svarbiausių Dirvos išsilaikymo pagrindų. Tą pagrindą dabar prisieina stiprinti.

S-gos Valdyba ir prašo: pagal vietos sąlygas siekti naujų Vilties D-jos narių, raginti dabartinius padidinti savo įnašus, ieškoti jos darbui paramėti mecenatų privačių asmenų ir organizuotų vietų tarpe, paskirti Dirvos reikalams kokią auką, ieškoti naujų Dirvos prenumeratorių, surengti Dirvai paramai kokį rengimą, ištraukti į jos rėmėjams dovanų paskirstymą, duoti jos spaustuvei atlikti įvairius spaudos darbus, parinkti jai skelbimų, šventinių sveikinimų, įsigyti Dirvos išleistas knygas. Yra eilė būdų, kurie gali būti labai reikšmingi Dirvą medžiagiškai paramai.

Bet to dar mažai: reikėtų Dirvoje daugiau rašyti apie savo skyriaus ir jo narių veikimą, apie vietos lietuvių gyvenimą, pasisakyti dėl mūsų bendrųjų rūpesčių ir darbų, parodyti savo darbų rezultatus.

S-gos Valdyba savo ruožtu stengsis padėti, jei jos pagalba bei parama kam būtų reikalinga. Ji su dėmesiu priims pasisakymus dėl šiame bendra raštyje minimų ir keliamų reikalų ir dėl Dirvos iškelimo į tvirtesnes pozicijas.

Dirvos redaktoriai ir jų talkininkai neša atsakingą ir sunkią našą. Siekime tą našą jiems palengvinti. Palengvinti savo medžiagine parama, savo moraliniu žodžiu, savo rašinių talka.

Mūsų rašo

"UGLY LITHUANIAN"
ATGARSIAI...

Ne naujiena, kad mūsų moterys dejuoja laiko stoka kasdieniniams namų ruošos darbams atlikti, o jau apie skaitymą, tai ir pagalvoti nėra kada.

Tačiau Dirvoje spausdinta premijuota Vytauto Alanto novelė "Ugly Lithuanian" susilaukė didelio dėmesio iš moterų pusės. Jos ne tik sutrūdo laiko skaityti, disku-

tuoti, kritikuoti, bet ir su nekantrumu laukė sekančio numerio, o grįžusios iš darbo ir radusios Dirvą pirmiausia griebdavo skaityti, nesukubėdamos, kaip anksčiau valgi gaminti, butą tvarkyti.

-- Kiek kartų per savaitę Dirva išeina? -- klausė viena kitos nekant raudamos, niekuomet anksčiau tuo nesirūpinamos.

Nesunku įsivaizduoti, koks buvo nusivylimas, kada pamatė žodį "pa- baiga". Nusivylimas ne

dėl to, kad novelė pasibaigė, bet kad gi taip ne tikėtai, nelauktai, nevykusiai, stačiai skandalin gai, aimanavo skaitytojos.

-- Rašykite Alantui laišką, klauskit, ką jis norėjo skaitytojai parodyti, kuo jauną mūsų skaitytoją patraukti? -- pasipylė telefonais klausimai.

-- Rašykite visos pačios, sakau. Rašytojai mėgsta, kada juos pagiria, nepyksta jei ir pabara, nes tada žino, kad jų kūrybą skaito.

Ir aš, būdama V. Alanto kūrybos mėgėja, susidėjau visas Dirvas ir dar kartą perskaičiau nuo pradžios iki galo, norėdama išpėti rašytojo mintis ir tikslą. Premija nėra skiriama už turinį, bet ir už literatūrinius rašytojo gabumus, kuriais nei vienas skaitytojas nedrįstų abejoti ir lygiai nebandytų kritikuoti nebūdamas profesionalu literatūros kritiku. Tačiau kiekvienas mirtingasis, pilkasis eilinis skaitytojas, ieško intrigos ir turinio.

Novelės pradžioje atrodė, kad autorius iškelia šių dienų lietuvių motinų daromą didelę klaidą trukdant ar stengiantis vaikams parinkti jaunikius. Bet, kada Viktoras po Sereikienės pamokslų, net nepasimatęs su savo tariaama meile Kunigunda, padarė toki neįtikėtinai staigų posūkį apsigyvenęs su portorikiete, tai pasirodė, jog Sereikienė neklydo, o teisingai charakterizavo Viktorą, kuris tikrai netiko į vyrus jos mokytojai dukrai būdamas tokiu jaunuoliu ir neturėdamas įkalbinėjamas griežtai atsisakęs siekti mokslo.

Palikim tą Sereikienę kaip blogą žmoną, blogą motiną, kuri stengiasi padėti dukrai sukurti gražesnę ateitį, išvengti jaunystės klaidų, bet netikusiu metodu, blogą, suktą moterį, apkalbančią draugus ir kai mynys, norinčią visus tvarkyti pagal savo išmonę. Tokių gyvenime mūsų tarpe netrūksta.

Bet kas gi Sereika? Nei išmintingas žmonos vyras, nei tėvas, nei apamai subrendęs lietuvis kaip žmogus. Kaip jis jaunystėje akiai pasidavė žmonos valdžiai, taip vėliau besąlyginiai pritarė dukros įgeidžiams.

Pagaliau skaitytojas tikėjo, kad Kunigundoje autorius įkūnys tvirtos, protingos, išlaikytos, tarp lepsių tėvų savyje subrendusios lietuvis moters charakterį. Bet ji savo kvailumų pralenkė ir Viktorą, savo buvusį meilę, žiauriai iškaudino savo tėvą, kuris tik jai gyveno ir vykdė visus jos pageidavimus. Ji ne tik nesistengė atitaistyti savo laikinai palaužtą dvasios stovį, bet suardė tėvų gyvenimą, save visam gyvenimui nubaudė ištekdama už nemylimo juodžio ir tuo sugriovė dar vieno nekaltos juodos žmogaus gyvenimą, nes, kaip autorius rašo, jog abiejų veidai neatrodė laimingi, laikant ant rankų negriuką.

Autorius pasirinko lietuvių veikėjus ir juos

Dainuojanti Žymantų šeima.

A. Gulbinko nuotrauka

ŽYMANŲ ŠEIMOS KONCERTAS CHICAGOJE

J. ŠLAJUS

Chicagiškiams buvo jau žinoma, kad tarp amerikiečių garsėja dainuojanti lietuvių šeima. Dainuojančią Žymantų šeimą į amerikiečių parengimus įvedė vienas iš "Chicago Tribune" muzikinio sk. redaktorių, Mr. Philip Maxwell, kuris

pavadino "Ugly Lithuanian". Iš tikrųjų jie visi yra padorūs lietuviai, tik jiems autorius primetė kažkieno visai svetimus charakterius. Lietuviška šeima tokias paprastas problemas būtų paprastai ir išsprendusi iš eilinės kasdienybės tokių gyvenimo tragedijų nedarydama.

Jei rašytojas nerado nei vieno teigiamo lietuvių veikėjo tipo savo novelėje, tai lietuviai jau nuoliai paskaitę savo tėvų raštus: jūs patys rašote, kad visi lietuviai yra tik "Ugly Lithuanians", tai kam čia su tokiais draugauti ar "ugly" lietuvių išlaikyti, gėda net prisipažinti lietuviu esant ir t.t.

Tikrumoje meilėje nusivylę vyrai dažniausiai savo talentus atranda, ne į padugnių gyvenimą, kokį pasirinko Viktoras, nu-eina. Tai populiariai tik labai žemos kultūros tau-tose, bet ne lietuviams. Keista ir būtų labai įdomu, jei konkurso komisija pasisakytų, į ką ji kreipia dėmesio skiriant premijas, jei iš tiek daug atsiųstų pasirinko "beatnykišką". Užtenka, kad kasdienybė susiduriame su įvairiomis apkalbomis, nesantaikomomis, bet jau literatūroje norisi švelnesnio dvasiai peleno.

E. Čekienė

Sigutė Žymantaitė išpildo šoki Eglutės koncerte Chicagoje, Laboko nuotrauka

Eglutei paremti Chicagoje suruošto vakaro rengėjai su koncerto išpildytojais Žymantais. Iš kairės stovi: Eglutės redaktorė sesuo Eucharista, vidury sėdi sesuo Palmyra, šalia stovi P. Žymantienė ir dekoracijas daręs dail. J. Kyburas, Aplink stovi jaunieji dainininkai.

AKIMIRKOS

BRONYS RAILA

NE PER TĄ BURNĄ

Nedažnai laikraščių vedamieji sukelia tokius skaitytojų ir bendradarbių atbalstus, kaip trumpos Dirvos vedamasis, kad "reikėtų liautis" spaudoje taškytis neatsakingais kaltinimais, šmeižtais ir svaiojimais. Matyt, kad pataikytą į skaudžią vietą ir laiku. Tik, žinoma, dar nematyti aiškių ženklų, kad tokio patarimo daug kas klausytų.

Man tas patvaikusis inkriminacijų potvynis ypač gerai pažįstamas. Jau istorikui J. Jakštui ką tik skundžiausi, kad jeigu tų visokių ir dažnai viena kitai priešingų inkriminacijų turėčiau paisyti, tai nieko nebeliktų, kaip persiplėsti. Antai, Chicago "Laisvoji Lietuva" jau perkeltą nuolat man skyrė po straipsnį ar dar po keletą trumpesnių nusispiovimų.

Redakcinės Kolegijos pirmininko ir Igalio leidėjo V. Šimkaus igalioti slapyvardininkai čia vis temperamentingai įrodinėja, kad Dirva yra daugiau negu šlamštas, kadangi man joje leidžiama rašyti. Mat, tarp daugelio kitų blogybių ir nuodėmių, aš esąs netik "pagonybės apaštalas" ir "lietuviškas cezaris" bet galbūt ir provokatorius, nemokša, lietuvių visuomenės kiršintojas ir skaldytojas, kažkokių žemėlapio rengėjų "dergėjas pasibaisėtinu melu", tuo įsijungęs į bolševikų iš Lietuvos dirguojamą akciją, ir kad mano straipsniai "daug geriau tiktų komunistinei okupuotos Lietuvos spaudai"...

Bet ypač uolus dabar rodosi naujas "L.L." bendradarbis, išmestas iš daugelio laikraščių, susikivirčijęs net su savo krikščionių demokratų spaudos redaktoriais, dabar sugalvojęs kukliai pasirašyti "P. Satyra" ir sumanęs "juokdamasis sakyti tiesą". Žinoma, iš tos jo tiesos ir

satyros išeina juokas. Bet kantrybė pagirtina: jau per kelius numerius tas Satyra aiškina net mano pavardės "piemenišką prasmę" ir sako: si jau įrodęs, kad aš "niekus rašau, railauju ir trailauju, tauziju ir blevyzgauju"...

Pastangos tokiu būdu ir tokiu stiliumi įrodyti oponento nedorybes, be abejo, yra įdomios ir gal net krikščioniškos. Bet man vistiek gaila, kad 60 metų amžiaus sulaukęs žmogus vis dar niekaip negalėjo pataikyti į teisingą sanatoriją.

Tos pačios gaidos, tik ant skirtingos odos būgno, ne tik krašutinėje dešinėje, bet ir krašutinėje kairėje.

Brooklyno "Vienybės" daktarės jau seniai per laikraštį nustatė diagnozę, kad aš esąs paranoikas, dėl ko savo laiku apie tokį diagnozių nustatinėjimo būdą viešai pasipiktinimą pareiškė Dr. V. Paprockas. Paskutiniame numeryje kolaborantų oficiozas vėl nustatė, kad aš esu "sustingęs vadistas" (!). Teigimas su prieštaravimu savyje, nes vadistas nesustingsta, - jis vis juda ir kam nors vadovauja, jeigu tikrai yra vadistas. Bet pilnai galima sutikti, kad man, kaip "visuomeninės veiklos vadui" - "trūksta intelektualumo".

Stokodamas laiko tuo tarpu atsiliepti į kitus daug idomesnius atsiminimus, kad aš, anot V. Širvydo, kadaise "bolševikiškai šaukęs", o paskui A. Smetonos pašonėje valdžios sūri valgęs, "tauriais" trunkais užgerdamas, betgi galėčiau tik dar kartą paliudyti, kad mūsų "New Left" pusėjetikrai nestinga intelektualumo.

Jau kelinti metai Brooklyno laikraštis pučia įvairiausių kvapų

orą. Reikia patriotizmo, - prašau. Reikia ginti religijos laisvę, - prašau. Reikia apteršti kokį gyvą ar mirusį lietuvių veikėją, poetą, politiką, idėti jo nuotrauką nešvankioj kompanijoje, apginti bolševikinį kvilingą, išpopuliarinti komunistų rašytoją, skleisti diversiją, įrodinėti laisvinimo juokingumą ar bendravimo su sovietine Lietuva naudingumą, - prašau, labai prašau.

Taip tas viskas dvokia, kad jau dažnas suka šalin nosį ir laikraštį tenka daugeliui skaitytojų siuntinėti už dyką. Ne iš vienoprenumeratoriaus girdėjau nusistebėjimą, kad "Vienybė" yra vienintelis laikraštis, kuris ir prenumeratos nemokant ir atsisakant vis tiek siuntinėjamas.

Anąkart Dirvoje parašius, kad Lietuvos kompartija be reikalo mėtė tiek rublių negabiai propagandai užsienio lietuvių tarpe, ir kad jai išieptų pigiau ir naudingiau nusisamdyti gabesnius propagandistus iš Amerikos lietuvių, - šiandien jau beveik gailiuosi, kad būsiu "Vienybės" štabą šia dingtimi nuodėmingai sugundęs.

Nagi, laikraštėlis dabar ir stengiasi kiek beišmąnydamas įrodyti, kad jis tokią pat galėtų geriau atlikti už "Laisvę" ir "Vilnį" ar už Lietuvos agitpropo bendradarbius. Anie gi tikrai nesugebės taip apginti, įteisinti ir gražiomis Narkeliūnaitės nuotraukomis parodyti draugės Leokadijos Diržinskaitės-Piliušenko, kaip "Vienybė" 1967 m. spalio 13 d. numeryje.

Viena Salomėja (Nėris) kadaise Lietuvos okupaciją sveikino, gyne ir gyrė Stalino poemomis ir eilėraščiais. Kita Salomėja (Narkeliūnaitė) šiandien tegu

dar ir kuklesniais gabumais įrodė draugės Leokadijos teisinius titulus, apgynė ją nuo lietuvių buržuazinės spaudos melų ir užmojų atimti iš jos Lietuvos užsienio reikalų "ministrės" titulą ir jos pačios asmenybės spindėjimą pristatė udarniškai.

Tikrai, iš redaktorės darytų nuotraukų aiškiai matyti, kad Sovietų Rusijoje moterys prie statybų plytų ir cemento nešioja. Jų plaukų šukuosena taip pat vakarietiška, nors ir ne kažin kaip proletariška. Aplamai, anot "Vienybės" sovietinėje Lietuvoje "yra kitaip, negu Eltos biuleteniai teigia". Ir pagaliau iš kokios puikios šeimės draugė Piliušenko kilusi! Kaip rašo laikraštis, ji - "kilusi iš Kybartų, tikra suvalkiotė, viena žymiausių Lietuvos moterų... Tai asmenybė, kuri pasižymi dideliu taktu ir didesne Lietuvos patriotė, negu Naujienų redaktoriai... Diržinskaitės vyras Piliušenko taip pat yra tikras lietuvis... lietuviškais reikalais daugiau sielojasi, negi išgamos su lietuviškiausiomis pavardėmis... (Ir jų) du sūnūs kalba tik lietuviškai su draugais ir namuose, savo darbais jungiasi į Lietuvos ateitį..."

Nors dar nepateikta žinių, iš kur lietuvis Piliušenko Lietuvoje atsi rado ir kokiam komso molo padalinii priklauso Leokadijos vaikai, bet užtenka, kad ant pirmojo "Vienybės" puslapio po atvaizdu padėtas Junginės "Vienybės" štabo jai pripažintą kvailas iškamsinistitulas - "LTSR užsienio reikalų ministrė"!

Kai anuomet keli krepšininkai vyko Lietuvis pamatyti ir pažaisi, mūsų spaudoje buvo šaukiama: tai užsienio lietuvių vienybės ardymas, tai Judo elgesys, tai Lietuvos okupacijos pripažinimas! - nors, rodos, nė vienas iš tų vaikų niekam nepareiškė, kad jie Lietuvos okupaciją pripažįsta, ir grįžę tokio galvojimo neskėlbė.

Norėtųsi labar paklausti, kaip lietuvių visuomenė turėtų reaguoti, kada čia pat, veiksmų panosėje, lietuviškas laikraštis pripažįsta "LTSR užsienio reikalų ministrę", ją gina nuo kitos lietuvių spaudos priekaištų ir reklamuoja, kaip patriotinę išmybę. Laikraštis, kuriam ir Piliušenko "tikras lietuvis", o kiti "išgamos su lietuviškais pavardėmis" ir kurio vienas iš "senior" redaktorių, V. Širvydas, savo vedamuosiuose ten vis "sielojasi lietuviškais reikalais"...

Gal vis laukia, kol Salomėja, juos nufotografuos ir paskelbs drauge su kitais "intelektualais", kaip Vildžiūnu, Laurinčiuku ir panašiais?

Visi tokie aukšto intelektualumo ir žurnalizmo stiliaus reiškinių "Laisvojoje Lietuvoje" ir "Vienybėje" man truputį primena savotišką buitės istoriją, kurią neseniai iš kelionių grįžęs pasakojo vienas bičiulis santamonikietis.

Esą, vienas vyras mėgo leisti laiką karčiame, kur kas vakarą išsigerdavo. Kai grįždavo vėlai namo, vos užduosi šnapso smarvę žmona siuto, bardavosi ir pikta užsirakindavo savo kambaryje. Syki draugai jam patarė, kad yra saugių priemonių sunaikin-

ti tos smarvės kvapui. Jis taip ir padarė. Po atskandio nugėrimo, grįždamas namo, prisivalgė rugščių kopūstų, svogūno ir česnako. Bet vos ikėlus koją į namus, žmona vistiek šaukia: - Tu ir vėl girtas, galvijau! - ir nubėgusi į miegamąjį užsiraikina. Latrelis švelniai prieina prie durų ir maldauja: - Brangute, išsileisk, aš visai negirtas. Jei nori, paostyk mano burnos kvapą. Įsitikink, papūsiu per rakto skylutę...

Ir papūtė. Po kelių akimirkų anapus durų pasigirdo dargarsesnis žmonos balsas: - Galvijau, girtuokli, sukčiai, melag! Jei- gi pati, tai pūsk bent per burną...

Deja, ir mūsų spaudoj nebe nuo šiandien išsivyravo atkaklus įprotis vis dažniau pūsti ne per tą burną, per kurią kalbama.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

PETIUS
LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

PO DVIDEŠIMT METŲ

BENEDIKTAS ZABIELA

(8)

— Ubage tu! — gaudžiu balsu sušuko ant šaligatvio stovėjusi Danutė. — Trantą nusipirkai, vos neužmušei, dabar jau matyt nebenori!

Perejusi gatvę, grįžusi į kambarį ji rado Vido laišką. "Ak, Viešpatie! Idiotas, idiotas! Nusizudyt nori. Juk tarp mudviejų nieko nebuvo". Numetusi laišką ant grindų, susiėmusi galvą abiem rankomis atsisėdo.

Aldona nebuvo labai draugiška savo bendradarbiams, bet ištikus nelaimėi, neatsisakė padėti. Sužinojusi apie Danutės nesėkmes ir rūpesčius neatsisakė. Abi ėjo kartu pas vyriausiąją ligoninės seerį — matroną, taip ją čia vadino. Žilutė, simpatiška matrona buvo labai maloni. Iš praktikos žinojo, kas moteriškam ligoninės personalui atsitinka. Kuone kasdien tos pačios istorijos. Todėl ir Danutės vizitą laikė eiliniu. Nors vertėja Aldona norėjo iš to padaryti dramą, mosikuodama rankomis, iškreipdama veidą, susijaudinusi pasakojo. Matrona klausėsi šaltai:

— Lione, speak, Danutės boyfriend no good.

— Algio mašina bumbum, o Vidas big big letter schreiben.

Matrona užsidengusi burną, patraukusi keletą kartų per nosį oro, pažvelgusi į Danutę, kuri palenkusi galvą žiūrėjo į grindis, paklausė:

— Ar turi pinigų geležinkelio bilietui?

Gavusi teigiamą atsakymą, liepė susikrauti daiktus, nes būianti perkelta į kitą ligoninę.

Veltui Algis ieškojo Danutės kitą sekmadienį. Vidas skambino į ligoninę net keliolika kartų. Ji dingo lyg vandenį. Buvę draugai liko šalti tarpusavyje. Kaltino Vidas Algį? Ne. Jam atrodė, kad jo pasirinktas kelias prie Danutės duoda gerų vaisių. Norėdama nusikratyti Algį, ji iš ligoninės pasitraukė. Ir vieną dieną pasirodys Vidui.

Plytinės dypukai gaudavo daug laišku: iš buvusių laivo bendrakeleivių, iš Vokietijos, netgi iš Lietuvos. Gavo keletą laišku ir Vidas. Tik Algis paskutiniu laiku gaudavo dažniau, rašė daugiau. Ir vis mažiau rodėsi draugų tarpe. Kol vieną dieną jis iš stovyklos dingo. O kada Vidas pasiteiravo plytinės administracijos: gavo leidimą iš emigracijos departamento išvykti kiton darbovietėn — atsakė jam. Tikriausiai bus grįžęs į Vokietiją, galvojo Vidas, nes paskutiniu metu buvo toks nusiminęs.

★

Nuplovęs mašiną Algis, nenorėdamas nusimauti guminių batų, pasiėmęs kastuvą dar norėjo sukasti porą lysvių darže. Prieš pradėdamas darbą, užsidedęs pypkę laikė kandiklį tarp dantų. "Tokie stiprūs dantys buvo, o dabar kas iš jų", murmėjo jis. Dešinėje trūko pora apatinių, kairėje tokie silpni pasidarė, kad ir pypkę išlaikyti nebegali. Sukandus priešakiniais nepatogu dirbti, dūmai rūko tiesiog į akis. Bet norėdamas parodyti žmonai, kad likęs namuose nesėdėjo rankų sudėjęs, kasė.

Baigęs kasti, nusišluostęs prakaitą ir nuo dūmų ašarojančias akis, atsisėdęs ant tuščios benzino dėžės žiūrėjo į lengvai vėjelio plazdenančius sukabintus baltinius. Dešinėje rankoje laikydamas šiltą pypkę, nusijuokė: "Ką gi tu sena pypke gali turėti bendro su baltiniais, o vienok turi."

Danutė man pypkę nupirko, kada nerūpestingai padėjęs cigarete sudeginau brangią mūsų vestuvėms duotą

dovaną — staltiesę. Dabar jai brangi staltiesė, kad ir su išdegusia skylė, o man brangi pypkė, nors ilgai trūko, kol išmokau ją rūkyti. Bet baltiniai, turbūt, jau sausi, sunėsiu vidun. Rūpestingai atkabinsiu baltinius nuo vielų, nešė juos į kambarį ir tvarkingai krovė juos rūšiudamas. Net kelis kartus pažvelgė į laikrodį, lyg sakydamas: na, kur gi tu su vaikais taip ilgai? Namai be jūsų tokie tušti. Rodos, trūksta ir šviesos ir šilumos.

Fizroy parke po didele liepa ant suolo sėdėjo vyriškis. Vieną koją ištiesęs, antrą sulenkęs ir pakišęs po suolu. Atsirėmęs lazdele, kartais užtraukdamas cigaretę pūtė dūmus aukštyn. Padėvėtą skrybėlę nustūmęs ant pakaušio, leido ilgiems, seniai kirptiems plaukams kristi ant ausų; daug jau buvo žilų. Primerktos akys rodė nuovargį, susirūpinimą, nusivylimą. Pro ištiestos kojos batą matė krinantį sausą medžio lapą. Plačiau pravėręs akis pastebėjo mažytę skruzdėlaitę, kuri nepajėgdama pavilkti lapo pirmyn, bandė traukti atbula. Žiūrėk, koks užsispyrimas! Ar negalėtų imti mažesnę lapą? O kam jai šito reikia? Galbūt bus lietaus ir ji nori pasidaryti sau pastogę. O gal bijo, kad šis žmogus atsistodamas lapo nesusilaužytų į mažus gabalėlius. Ne, nebijok, ta koja vos pati gali paliesti žemę, be lazdos ji nieko padaryti negali. Nuo skruzdėlaitės vyriškio dėmesį atkreipė skersai gatvę bėgęs vaikų būrys. Paskui juos sekė du jauni kunigai mokytėjai. Dabar vyriškis išplėtęs akis sekė kiekvieną vaikų judesį. Išdykėliai! Štai vienas bėgdamas pastūmė kitą ir šis krisdamas žemėn smarkiai susitrenkė.

— Ak tu, nenaudėli, kodėl gi tu jį pastūmei? — čia prisistatė vienas kunigas mokytojas, paėmęs už rankos išdykėlį, jam kažką į ausį pažnibždėjo. Pastumtąjį paglostęs delnu per galvą, nusekė paskui kitus gėlyno kryptimi. Vyriškis palydėjęs juos akimis, kol jie dingo tarp medžių, vėl primėrkė akis ir giliai susimąstė. Tai buvo Vidas. (Bus daugiau)

TAUTINĖ IDĖJA LIETUVIŲ LITERATŪROJE

V. PUTINAS-MYKOLAITIS

Ši V. Putino-Mykolaičio prieškariniai laikais skaityta paskaita, atspausdinta nežinia kuriam tikslui rotatoriumi, gal Eltos arkurios kitos įstaigos skirta Amerikos lietuvių spaudai, buvo rasta tarp pundo lietuviškų knygų ir iškarpų, kurias padovanojo P. Petručiui prieš keletą metų viena senyva Amerikos lietuvė.

Sunkios lietuvių literatūros kūrimosi aplinkybės turi būti žinomos, norint tą literatūrą tinkamai suprasti ir įvertinti. Mūsų tauta, pavėlavusi priimti krikščionybę, nesusėję sutvirtinti naują kultūrą ir pasidavę svetimų tautų, ypač lenkų įtakai. Mes greitai laiku netekome aukštesniųjų visuomenės sluoksnių, kurie, priėmę lenkų kalbą, tautinės lietuviškos kultūros kūrybai liko visai svetimi. Per keturis amžius viena liaudis buvo tautiškumo pagrindo, kalbos, saugotoja. 19-me amžiuje prasidėjusi tautinė ir literatūrinė sąjūdi užslopino spaudos uždraudimas, kuris tęsėsi nuo 1865 m. iki 1904 m. Aukštesniųjų luomų nutaimes ir spaudos uždraudimas -- štai dvi vyriausios priežastys, sukludžiusios mūsų literatūros augimą. Ligi 20-jo amžiaus pirmojo dešimtmečio meniškai estetiniai uždaviniai dar buvo svetimi mūsų rašytojams. Ne menui, bet gyviems tautos reikalams tarnavo mūsų literatūra. Dėl to ji nors nebuvė meniškai puošni, bet už tat buvo reikalinga pačiai tautos gyvybei maitinti. Šiame savo pranešime aš nekelsiu klausimo, kaip mūsų literatūra tarnavo religiniams, doroviniams, visuomeniniams tautos reikalams. Aš noriu vien parodyti, kaip ji reiškė tautinę lie-

tuvių tautos idėją. Tuo pačiu metu pamatysime ir pačios tos idėjos augimą mūsų tautos sąmonėje ir tos maitinamos literatūros augimą.

Iš pat pradžių susitarime, kad tautinė idėja mes laikysime gyvastiną tautos pastangą reaguoti į svarbiausią gyvenamojo momento uždavinį, -- pastangą pareikšti vyriausias tautos aspiracijas ir savo tautinę individualybę. Taip suprastą tautinę idėją suvokia ir išreiškia geresnieji tautos sūnūs, stipresnieji jos protai ir talentai. Aiškiausiai ji atsispindi ir palieka įkūnyta literatūroje, tame ištikimiausiame tautos gyvenimo veidrodyje. Tautinė idėja, keičiantis aplinkybėmis įvairiais istorijos momentais taip pat keičiasi, žiūrint koks vyriausias uždavinys yra iškeltas tautos kultūros kelyje.

Ieškodami tautinės idėjos lietuvių literatūros pradžioje, vadinasi nuo 16 amžiaus vidurio, randame tokią lietuvių tautos padėti: *Povisos eilės* suniškų lenkams, ypač paskutinės Liublino Unijos 1569 m. politinis Lietuvos padėjimas kelia nerimasties kaikiurių Lietuvos didikų tarpe. Katkevičiai, o dar labiau Radvilai, priešinęsi Unijai, dar ilgą laiką svajoja, kaip čia nusikračius lenkais ir atstaciūs Lietuvos nepriklausomybę. Vadinasi, valstybinis patriotizmas, valstybinė idėja dar buvo gyva. Tačiau čia pat pastebime gana keistą ir liūdną reiškinį: tie patys žmonės, kurie svajoja nutraukti unijos ryšius su lenkais, iš tiesų patys jau buvo nutraukę ryšius su lietuvių tauta ir susijungę kultūros ryšiais su lenkų tauta. Lietuviškoji aristokratija ir didelė bajorijos dalis, saugojusi patriotines valstybines idėjas, buvo jau priėmusi lenkų kalbą ir kultūrą. Tie tautos sluoksniai, kurie pasiliko ištikimi savo gimtajai kalbai ir papročiams -- liaudis ir smulkiosios bajorijos dalis -- valstybės politiniame gyvenime jo kio vaidmens nevaicino. Valstybiškumas buvo pas anuos nutautusius didikus, o tautiškumas pas šituos, valstybiškai indiferentiškus liaudies, iš dalies smulkiosios bajorijos ir dvasiškosios sluoksnius. Tautinei kultūrai kurti tegalėjo būti naudingi šitie, o ne anie, nes tik šituose, o ne anuose buvo išlikę gyvi esminiai tautiškumo požymiai -- kalba ir papročiai. Tačiau be anų tautinės kultūros kūryba tegalėjo eiti labai siaura vaga. Buvo reikalinga materialinė parama,

reikalingas valstybės autoritetas. Reikėjo pagaliau atitaisyti seną klaidą, kad lietuvių valstybė ėjo sau, o tautos kultūra sau. Iš čia ir kyla svarbiausias to laiko uždavinys -- grąžinti diduomenę ir nutaustančią bajoriją tautai, vėl įskiepyti jai gimtąją lietuvių kalbą ir papročius. Tuo metu mūsų lietuviškuose raštuose jau ima formotis tautinė idėja, kad lietuvių kalba yra esminis tautiškumo savumas, idėja, kurią jau vėliau, "Aušros" laikais, taip išreiškė Silvestras Gimžauskas:

Nėr tėvynės be liežuvio,
Kiekviens šitą gal suprasti:
Atimk kalbą nuo lietuvių,
Tai Lietuvos jau ir nesti.

Tat lietuvių kalbos mokymas ir propaganda bajorijoje tampa ilgą amžių lietuvių literatūros reikalas. Pirmas, kuris šią idėją visu ryškumu iškėlė ir šaukė nutautėlius grįžti prie gimtosios kalbos, buvo žemaičių kanauninkas Mikalojus Daukša. Jo garsioji prakalba prie Postilės lietuviško vertimo, išspausdinto 1599 m., yra pirmas patriotizmo šūksnis, pirmas tautinės idėjos sušvitėjimas. Pirmiausia Daukša apgailestaudamas pripažįsta, kad iš šviesuomenės reikėjo išskirti lietuvių kalbos, ir todėl gimtoji lietuvių kalba taip yra pamiršta, apleista ir beveik jau atmeta, kad kiekvienas tai mato, bet vargu, ar kas tai pagirti galėtų. Ir toliau prabyla tokiais stipriais iš suksaudusios širdies einančiais žodžiais: "Kur yra pasauly tauta taip tamsi ir suniekėjusi, kuri neturėtų trijų savų, lyg gimtųjų dalykų: gimtinės žemės, papročių ir kalbos? Visų amžių žmonės savo kalba kalbėdavo ir ją apsaugoti, plėsti, tobulinti ir puošti visados didžiai rūpinavosi. Nėra tautos taip menkos, žemės užkampio taip niekšingo, kur sava kalba nekalbėtų. Pati prigimtis visus to moko, ir jau iš motinos krūties kiekvienas gauna pa-

Dail. ELENOS URBAITYTĖS kūrinių paroda lapkričio 4 d. buvo atidaryta Čiurlionio galerijoje Chicagoje. Viršuje: dail. Kurauskas kalba parodos atidaryme. Dešinėje: E. Urbaitytės vienas paveikslų. Laimučio Degučio nuotrauka

linkimą į gimtąją kalbą, ing mielą jos naudojimą, saugojimą ir ūgdymą".

Toliau skaitome tokių gilų ir prasmingą kalbos aukštinimą, kokio nerandame visoj lietuvių literatūroje. Tai yra išidėmėtini visiems laikams žodžiai, išidėmėtini ypač mums, lietuviams, tokiems neatpaariems svetimoms įtakoms. Liūdnas mūsų sulenkėjusių ir suvokietėjusių žemių likimas geriausiai įrodo tolimiesnių Daukšos žodžių teisingumą: "Ne žemės derlingumu, sako jis, ne garbės įvykiu, ne miestų bei pilių stiprumu gyvuoja tauta, bet labiausiai išsaugodama ir vartodama savo kalbą, kuri didina ir laiko visuomenę, jos sankaiką ir brolišką meilę. Gimtoji kalba yra meilės ryšys, vienybės motina, pilietiško tautos, valstybės sargas. Sunaikink kalbą -- ir užgesinsis saulė danguje, sumaišysis saulio tvarką, atimsi gyvybę ir garbę. Sunaikink kalbą -- ir sunaikinsi sankaiką, vienybę ir visoki dorumą. Ne tam sakau, kad norėčiau peikti svetimų kalbų pažinimą bei mokėjimą. Aš vien peikiu apleidimą, paniekinimą ir kuone atmetimą mūsų savos lietuvių kalbos. Dieve duok, idant susiprastumėm ir

iš šio nuopolio kada nors pakiltumėm. Gana man bus ir to, jog šiuo savo, kad ir mažu veikalu, kaip manau ir geidžiu, duosiu pradžią ir pažadinsiu savuosius mylėti, laikyti ir platinti mūsų tėvų kalbą." Taip kalba tas didelis 16 amžiaus mūsų patrijotas. -- Ar tik ne ta pačia idėja vaduodamasis ir Konstantinas Širvydas rašė savo filologinius raštus, ypač garsųjį "Dictionarium trium linguarum", pasirodžiusį 1629 metais.

Deja, diduomenės nu-

tautimas ėjo toliau. Lietuviškoji liaudis, baudžiavos slėgiama, užsidarius savy mito savosios kūryba -- pasakomis bei dainomis ir negausiais religiniais raštais. Tačiau netrukus svetimybių pavojus ėmė grėsti ir liaudžiai. Bažnyčia, klebonija, dvaras ir mokykla skleidė svetimą kalbą ir kultūrą. Didžiojoje Lietuvoje nutautę aukštesnieji visuomenės sluoksniai bent kilme buvo savi. Bet Mažosios Prūsijos Lietuvoje jie buvo svetimi visu kuo: ir kalba, ir kultūra, ir kilme. Jei uždavinys sąmoninti ir stiprinti liaudį buvo svarbus visoj Lietuvoje, tai jis ypatinai buvo aktualus Prūsijos Lietuvoje, kur nesulaikoma ėmė plisti germanizacija, vokiečių valdžios palaikoma. Ir niekur kitur, kaip čia tautinio sąmoninimo idėja pakrypo į liaudį ir gavo demokratinį atspalvį Kristijono Duonelaičio kūryboje 18 amžiaus vidury. Kas pažįsta šio poeto raštus, galėtų pasakyti, kad jo raštuose iš viso jokios tautinės idėjos nėra, kad jis apie tėvynės meilę visai nerašė ir patriotizmo nežadino, nes jam rūpėjo vien didaktiniai doroviniai tikslai. Reiškia pripažinti, kad iš tiesų, Duonelaitis apie tėvynės meilę nekalbėjo, bet vis dėlto tauti-

(Nukelta į 6 psl.)

ŽYMANTŲ ŠEIMOS...

(Atkelta iš 3 psl.)

ruošta šiam koncertui "Lopšinė dukrelei svetui" (žodžiai St. Vanagaitės-Petersonienės, muz. J. Bertulio). Koncertą užbaigė su Fr. Schubert "Ave Maria".

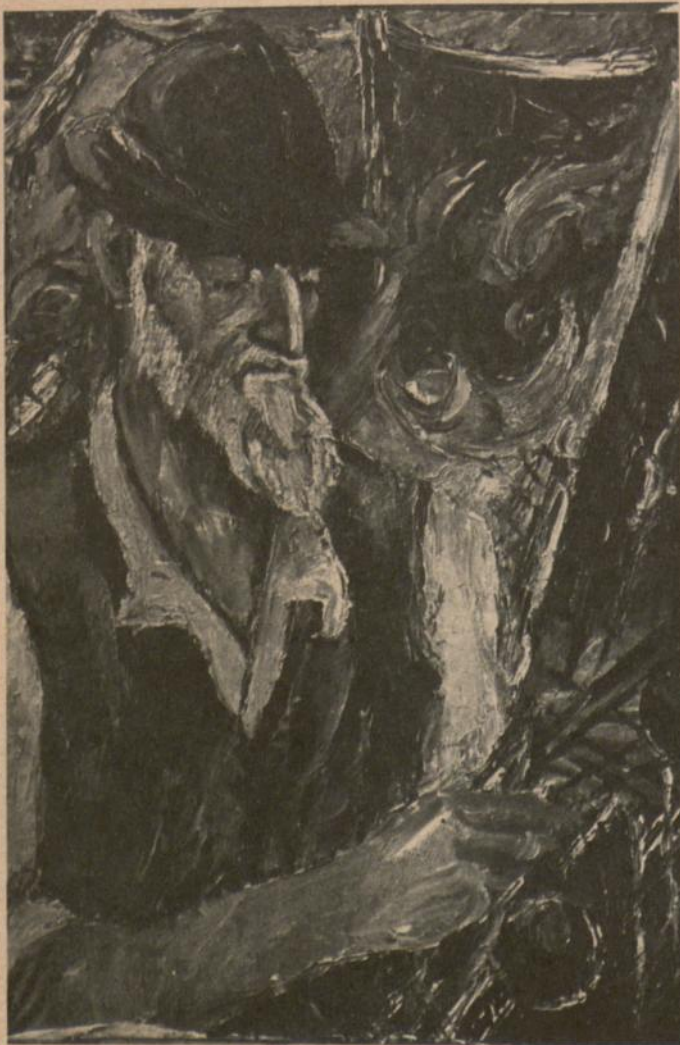
Išdainavus visas dainas scenon buvo iškviesti muzikai prof. J. Žilėvičius ir J. Bertulis, akompaniatorė W. Mieger, koncertą muzikiniai paruošusi A. Dičiūtė-Trečionienė, dailininkas J. Kiburis, Vyt. Žygas, Mr. ir Mrs. Ph. Maxwell, Eglutės redaktorė seselė Eucharista, atvykusi iš Putnamo ir Stasė Petersonienė, sėkmingai pravedusi programą ir bene daugiausiai dirbusi šį koncertą rengiant. Koncerto pildytojai ir svečiai buvo apdovanoti gėlėmis, o mažoji Daiva gavo didžiulę dėžę saldinių, kuri beveik pačią dainininkę slėpė nuo publikos. Kodėl viena vyresnioji dainininkė dėjo pastangas, kad neparodytų ašarų, greičiausia niekam to nepasakys.

Publika koncerto klausė su dideliu susidomėjimu, nes tai buvo nauja, išpildoma vienos šeimos. Linkėtina žymantų šeimai augant dar daugiau tobulėti ir dažniau pasirodyti lietuviškoje scenose.

J. Šlajus

Spalio 14 d. Philadelphiaj buvo atidaryta K. Žoromskio kūrinių paroda. Nuotraukoje dail. K. Žoromskis su prof. J. Puzinu prie vieno savo kūrinių parodoje. V. Gruzdžio nuotrauka

ADA PELDAVIČIUTE - MONTVYDIENE

Žvejo portretas

TAUTINĖ IDĖJA...

(Atkelta iš 5 psl.)

nės individualybės idėja jo kūryboj spindi visu ryškumu. Atsiminkime, kad Duonelaitis rašė būrams-baudžiauninkams, kuriems tėvynės meilė ir visoki skatinimai mylėti tėvynę būtų buvę tušti abstraktiški žodžiai. Duonelaitis tautinę idėją reiškia liaudžiai su-

prantamu būdu: saugokis svetimos kalbos ir papročių, kalbėk lietuviškai, elkis kaip tavo tėvai elgėsi, tai būsi geras ir doras. Šios mintys raudona gija einaper visą garsiąją Duonelaičio poemą "Metus". Visoki blogumai -- ištvirkimas, ligos, keikimai -- einą iš ponų-atėjų. Poetas džiaugiasi, kad lietuviai yra kiti:

Mes lietuvininkai vyžoti, mes nabagėliai
Ponams ir tarnams jų rodo prilygti negalim,
Bet ir poniškas ligas kentėt neprivalom.

Ponams papeikti ir pajuokti jis randa aštrių ir šamojingų žodžių. Vokietis -- jam yra blogo elgesio pavyzdys.

Tarp lietuvininkų daug syk tūls randasi smirdas,
Kurs, kaip tikras vokietys, mums gėdą padaro.
Daug tarp mūsų yra, kurie durnai prisirię,
Vokiškas dainas dainuot ir keikt pasipratin
Ir kaip vokiečiai kasdien į karčiamą bėga.
Ak, kur dingto jų lietuviškos gėdynėlės,
Kai dar prūsai vokiškai kalbėt nemokėjo!

Daugely dar vietų mūsų poetas baralietuvius, kam jie plakasi prie svetimųjų, ir peikia vokiečius bei kitokius atėjūnus dėl jų poniškumo ir nedoro gyvenimo. Bet Duonelaitis nori ne tik

atgrasinti savo lietuvininkus nuo visokių svetimųjų, jis dar žadina ir jų pačių tautinę ambiciją, kelia savigarbą. Jis parodo, kad net ir svetimieji būrus - lietuvininkus gerbia:

Rods, tarė Selmas, nei vienam klastuot nepareitis,
O lietuvininkams dar juo daugiau nepritinka.
Žinot juk visi, kaip kožnas Lietuvą giria,
Ir kaip daug svetimų žmonių, kad mus pamatytų,
Iš visų kampų šio svieto jau susibėgo.
Netik vokiečiai visoki mūsų pažitrėti,
Bet ir daug prancūzų mus mylėt susirinko.

Tokiu būdu matome, atsiranda ne tik stiprus talentas, davęs mums mūsų istorijos laikotarpy delį vertingą kūrinių, bet

Pareiga yra svarbus veiksnys

JONAS MIŠKINIS

Pareigos supratimas ir stropus jos vykdymas žmogaus gyvenime turi didelės reikšmės. Todėl daug kas sako, jog pareiga yra Dievo įkvėptas dalykas. Tautos ir valstybės tik pareigos dėka lieka gyvos. Tvirta pažanga visose gyvenimo srityse esą užtikrinta tik tai valstybei, kurios piliečiai visi iki vieno supranta pareigos svarbą ir kiekvieną nors ir mažiausią darbą atlieka gerai, sąžiningai.

Kultūringas pasaulis visais amžiais kreipė ir tebekreipia daug dėmesio į pareigos supratimą. Pareiga ugdo kultūrą, o joje matomos gerybės -- pareigos vaisiai. Aplamai, geri darbai -- apipavidalinta pareiga.

Mums, lietuviams, pareigos supratimo stiprinimas yra labai svarbus veiksnys, siekiant tautos laisvės. Nors daug šioj srityj veikiama, daroma, bet dar daugiau reikia dirbti, kartais net atsisąžinant maloniausiu dalykų, kad tik laimėtum.

Tėvai turi stropiai daboti ir rūpintis augančių ir bręstančių jaunųjų tinkama gyvenimo aplinkuma, kad jie turėtų progos ugdyti ir stiprinti gerus lietuviškus, patriotinius ypatumus. Čia didelį vaidmenį gali suvaidinti jaunimo organizacijos, o suaugusiems -- Lietuvių Bendruomenė.

Į pareigos supratimą turime žiūrėti kaip į idealą, kurio visi vieningai privalome siekti, kad būtume savo tautai naudingi. Todėl čia ir noriuprinti rašytojo Swett Morde žodžius: "Kas nesiekia idealo, tas krinta žemyn, kas nenori skristi, tas turi šliaužioti, kas yra patenkintas tuo, ką yra pasiekęs, tam nebėra ko kilti". Kitaip sakant, jei mes nesieksime idealo būti pareigingais, drausmingais ir nesistengsime žengti pirmyn, tai nekokie būsime tautos sūnūs bei dukros nedalyvaudami aktyviai Lietuvos va-

ir stiprus tautinės idėjos reiškęjas, liaudies tautiškumo saugotojas.

(Bus daugiau)

Red. pastaba: V. Putinas - Mykolaitis rašo Duonelaitis, ne Donelaitis, kaip dabar įprasta rašyti.

davimo darbe. Prisiminkime vieną gyvenimo tiesą, kad be mažų darbų, nėra ir didelių.

Pavyzdžiui, tremtyje yra nemažai tokių šeimų, kurios neleidžia savo vaikų lietuviškon mokyklon. Ar gi čia ne nusizengimas tėvų prieš mūsų tautos pagrindinį idealą ir interesą? Lietuviškoj mokykloj ugdomi tautos idealai, lietuviško papročiai, mokoma gimtosios kalbos, skiepijama jaunųjų širdyse tėvynės meilė ir Lietuvos didinga ir garbinga praeitis.

Visi turime didžiulį jog lietuviams esame gimi. Mūsų priešai privalo pajusti, kad lietuvių iškovotą laisvę okupantas smurtu panaikino, bet lietuviai visvien dėl laisvės atgavimo ryžtingai, vieningai kovos, taip kaip ir mūsų bočiai anais laikais šimtmečius ko-

vojo. Be to, jaunimas turi žinoti ir išsąmoninti giliai į savo širdis šūkį: "Geriau garbingai mirti, negu amžiais vergauti".

Parodykime kitataučiams, jog tikrai mokame branginti visa tai, kas lietuviška. Tenebūna nei vienos svetur gyvenančios šeimos, kurioj nebūtų gerbiama mūsų gimtoji kalba.

Mums teko išgyventi tai, apie ką būsiosios lietuvių kartos skaitys istorijos puslapiuose. Mums teko matyti, išgyventi daug didybės, kilnumo, agresingumo, niekšybės ir neteisėtumo. O kiek lietuvių tauta išgyveno baisių valandų, skurdo, bolševikinio teroro.

Turime būti išipareigoję ir giliai išsąmoninę, kad tik tiesos, teisės ir moralės principais siekiame savo tautos geresnės ateities ir jos laisvės.

VARŽYBOS DĖL IRAKO NAFTOS

Prancūzijos vyriausybė stengiasi išnaudoti simpatijas, kurias ji įgyjo arabų kraštuose savo "draugiškumo neutralitetu" Izraelio arabų kare, kad iš Art. Rytų naftos pramonės išstumtų JAV, Angliją ir Olandiją.

Prancūzai kreipėsi į Iraką pasisiūlydama imti į savo rankas naftos eksploatacijos organizaciją Persijos įlankos rajone, kuri anksčiau priklausė Irako naftos bendrovei, apjungusiai su tarptautinėm organizacijom, kurios Irako vyriausybės nebuvo nacionalizuotos 1961 metais. Ji galvoja, kad pagerinus įrengimus, toje vietovėje galima kasmet gauti po 20 milijonų metrinių tonų naftos.

JAV, Anglija ir Olandija prancūzų vyriausybei tuo reikalu pareiškė protestus, nes aiškiai matomas noras turėti ten pirmenybę.

Irako naftos bendrovei pagal viensališką Irako vyriausybės aktą netekus koncesijos, buvo įsteigtas Anglijos, JAV ir Olandijos bendrovė kartu su pusiau valstybine prancūzų naftos bendrove.

Mat, Prancūzija irgi buvo prisijungusi prie Anglijos, JAV ir Olandijos dėl jų piliečių faktinio turto konfiskacijos. Dabar gi Prancūzijai atsirado galimybė veikti nepriklausomai nuo kitų vakarinių valstybių ir stengtis išnaudoti tą padėtį savo naudai.

Prancūzų vyriausybė davusi kai kuriuos užtikrinimus nacionalizuotų įmonių savininkų naudai.

Tie užtikrinimai iki tam tikro laipsnio įnešę suinteresuotose šalyse nusirami-

nimą. Vienok JAV, Anglija ir Olandija skaito, kad iš politinio taško žiūrint, Prancūzijos iniciatyva sudaro nepageidaujamą precedentą, kuris gali atsiliepti į jų interesus ir kituose arabiškuose kraštuose.

K. M. J. Šarūnas

Skaityk ir platink
DIRVĄ

HELP WANTED MALE

WANTED AT ONCE
EXPERIENCED
DIE CASTER
OPERATORS
METAL MEN
DIE REPAIRMEN
MAINTENANCE MEN

Are you looking for:
Excellent rates of pay?
Extremely steady employment?
Paid vacations, holidays, insurances,
and pensions?
Overtime galore?
Additional incentive earnings?

If so, call area code

313 — 429-9411
Ask for personnel manager.
An Equal Opportunity Employer
(120-126)

Experienced spot-welder for heating registers and grills. Steady work.

Apply at
CLEVELAND REGISTER
AND GRILL MFG. CO.
3188 E. 80 St.
Cleveland, Ohio 44104
(120-122)

GENERAL FACTORY
WORKERS
PART TIME

Days anytime between 8 a.m. and 4:30 p.m. Steady work, good wages, benefits. Apply:

RHODES ASSOC.
184 Woonasquatuck Ave.
North Providence, R. I.
Phone: 401 — 353-3200
(116-122)

FLOOR INSPECTORS

1st SHIFT

and

GAGE FITTERS

2nd SHIFT

Experienced only. Must be familiar with the use of precision measuring instruments. Second shift openings.

Missel Corporation
of America

27600 Lakeland Blvd.
Euclid, Ohio 44132
(120-123)

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Joseph F. Gribsauskas
Executive Secretary

4³/₄%

ON INVESTMENTS
Units of \$100.00
Dividend Checks
Mailed Quarterly

5%

ON BONUS SAVINGS
Units of \$1,000.00
For 3 Years
Dividends Paid
Quarterly
or Compounded

1447 So. 49th Court
CICERO, ILLINOIS 60650
Phone (Area Code 312) 656-6330

HOURS: Mon. 9-5; Tues., Thurs., Fri. 9-5; Sat. 9-1; Wed. Closed
Savings In By The 10th Of The Month Will Earn From The 1st.

NAUJOS, ĮDOMIOS KNYGOS!!! UŽSISAKYKITE PER DIRVĄ!!!

V. Šliogeris — A. SMETONA — ŽMOGUS IR VALSTYBININKAS	\$2.00
O. J. C. Norem — TIMELESS LITHUANIA	\$4.00
B. Armonienė — PALIK AŠARAS MASKVOJE	\$3.00
St. Yla — MODERNI MERGAITĖ	\$4.00
K. Donelaitis — METAI (THE SEASONS)	
minkštais viršeliais	\$3.00
kietais viršeliais	\$4.00
KREPSINIO ISVYKA AUSTRALIJOJ	\$3.00
Vytė Nemunėlis — MESKIUKAS RUDNOSIUKAS	\$3.00
Red. K. Barėnas — TREČIOJI PRADALGĖ	
LITERATŪROS METRASTIS —	
minkštais viršeliais	\$3.15
kietais viršeliais	\$3.75
Gr. Šimukonienė — SU DAINA —	
Lietuviškų dainų rinkinys	\$2.00
J. Budrys — KONTRŽVALGYBA LIETUVOJ	\$2.50
J. Švaistas — DANGUS DEBESYSE	\$2.50
Pr. Alšėnas — MARTYNAS JANKUS	
minkštais viršeliais	\$3.00
kietais viršeliais	\$4.00

Visa eilė kitų poezijos, beletristikos ir prisiminimų knygų.

Teiraukitės Dirvoje Jums reikalingų knygų ir plokštelių reikalui.

Užsakant knygas, prie kainos prašome prijungti 25 c. pašto išlaidoms.

Rašykite:

DIRVA,
6907 Superior Avenue,
Cleveland, Ohio 44103

PLANINGAS TAUPYMAS

- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.
- Metinis dividendas 4³/₄% išmokamas du kart per metus už visas taupymo sąskaitas.

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

MOKA GERUS DIVIDENDUS.
PRADEK TAUPYTI ŠIANDIEN!

PASKOLOS

perkant namus daromos ilgimais terminais ir prieinamais nuosimčiais mėnesiniais išsimokėjimais.

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

2212 WEST CERMAK ROAD • CHICAGO, ILL. 60608

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4;

Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

* ALT SĄJUNGOS 12-to skyriaus nariams: Valdyba kviečia jus dalyvauti, su savo vienminčiais, draugais, bendrame vakarėlyje pirmininko Karpius namuose, 345 E. 222nd St., šeštadienį, lapkr. 18-tą pradžią 8 val. vakare. Kartu bus pavašininimas buvusio baltiaus talkininkų.

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gaukite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

• Prieš atnaujindami savo namų ar automobilių draudimus, palyginkite savo mokėstį paskambindami V. Giedraičiui tel. 944-6835.

• Reikalingas butas iš 2 kambarių ir virtuvės, šv. Jurgio parapijos apylinkėse.

Pranešti po 6 val. vakaro, telef. 361-4270.

HELP WANTED FEMALE

NURSE ANESTHETIST
135 bed accredited hospital in beautiful southern Wisconsin resort area. Attractive salary, fringe benefits. Contact Personnel Director, LAKELAND HOSPITAL, ELKHORN, WISCONSIN (120-126)

OPPORTUNITY FOR PROFESSIONAL HELP
262 Bed GERIATRIC HOSPITAL. MALE OR FEMALE REGISTERED PHYSICAL THERAPIST

Work under direction of staff physician. Salary \$7250-\$8250.

Also
REGISTERED NURSES
12-11 & 11-7 shift
Good starting salary.
DIRECTOR OF INSERVICE EDUCATION

R. N. DEGREE REQUIRED
Salary commensurate with experience & ability.
Fringe benefits include hospitalization, sick leave, annual leave, life insurance, longevity, retirement plan and paid holidays.

Martha T. Berry
Medical Care Facility
43533 Elizabeth Rd.
Mount Clemens, Michigan
(120-123)

FILATELIJOS KAMPĖLIS

(17)

Antanas Bernotas

JAV spalio 16 d. išleido 1 dolerio pašto ženklą su žymiojo dramaturgo Eugene O'Neill atvaizdu. Ženklas tilielinės spalvos.

Eugene O'Neill (1888-1953), žinomo airių kilmės aktorius James O'Neill sūnus, gimė New Yorke. Jaunystėje studijavo, keitėsi jūromis, ieškojo aukso Hondure, vertėsi žurnalistika, bet daugiausia pasižymėjo savo dramomis, kurių parašė keletą. Pradžioje dramose buvo jėrinėmis temomis, vėliau perėjo į tragišką žmogaus burtį. Jo veikalams daug įtakos turėjo graikų ir skandinavų dramaturgai. Už savo veikalus gavo du Pulitzerio premijas, o 1936 m. Nobelio literatūros premiją. Lietuviškai buvo pastatyti jo "Marco milijonai" (Kaune) ir "Anna Christie" (Chicagoje).

IZRAELIS išleido 3 pašto ženklų seriją pergalei prieš arabus paminėti. Apatinė pašto ženklų lapo eilė, kaip paprastai, turi priedėlius, kuriuose duodamos Senojo Testamento ištraukos žydų ir anglų kalbomis.

15 agorotų p. ženkle (tamsiai raudona-juoda-geltona) parodytas Izraelio armijos žymenys ir iškeistas kardas su lauro šakele. Priedėlio įrašas: "... būk stiprus ir visada drąsus..." Duet 31,7. - 40 ag. ženkle, kurį čia dedame (mėlynai žalias), parodyti Izraelio laivai, sulaužius Egipto karinę blokadą, plaukiant per Tirano sąsiaurį į Akabos įlanką. Įrašas: "Kai plauksite vandenimis, aš būsiu su jumis". Izaijas 43, 2. - 80 ag. ženkle (violetinis) parodyta vakarinė

Raudų Sienos dalis atgautoje Jeruzalėje. Priedėlio įrašas: "... mano akys ir mano širdis ten pasiliks amžinai". 1 Karalių knyga 9,3.

KANADA rugsėjo 28 d. išleido 5 centų p. ženklą Toronto 100 metų sukakčiai paminėti. Ženkle parodyti senoviniai gyventojai ir modernūs pastatai. Ženklas spausdintas žalia - rausva spalvomis.

Toronto miestas, Ontario provincijos sostinė, guli šiauriniame Ontario ežero pakraštyje prie Toronto Bay (linkio. Per miestą į ežerą įteka Humber ir Don upeliai. Spėjama, kad Toronto savo vardą gavo iš indėnų panašaus žodžio, kas reiškia "susirinkimo vieta". Yra žinoma, kad toje vietoje jau nuo

HELP WANTED MALE

MACHINISTS

THE CLEVELAND PNEUMATIC Tool Co.
3784 E. 78 St.
341-1700

A Subsidiary of
PNEUMO-DYNAMICS Corp.

MACHINISTS TO WORK ON AERO SPACE MISSILE and Aircraft Components

KELLER-HYDROTEL
Contouring and profiling Machines

HORIZONTAL BORING MILLS

TURRET LATHES

GAP TURRET LATHES

ENGINE LATHES

MILLING MACHINES

RADIAL DRILLS

NUMERICAL CONTROLLED MACHINES

GAUSITE GERA VALANDINI ATLYGINIMĄ IR VISUS PRIEDUS

Interviewing Hours
8:15 A.M. to 5 P.M.
OR CALL
341-1700

for an interview convenient for you.

An Equal Opportunity Employer

WANTED EXPERIENCED 1ST CLASS SQUEEZE MOLDERS

Steady work. Good starting rate. Paid group insurance & paid life insurance.

Contact F. W. LEHMAN
OHIO MALLEABLE
DIVISION OF THE DAYTON MALLEABLE
1343 Field, Columbus, Ohio
614 - AX 1-4635
(118-127)

seno gyventa indėnų. 1749 m. prancūzai naujakuriai ten pastatė fortelį Fort Rouillé, kuris vėliau buvo sunaikintas, 1793 m. Aukštutinės Kanados gubernatorius Simcoe patvirtė, kad toje vietoje turėtų būti pastatytas miestas, kuris buvo pavadintas York, York vardu jis pasiliko iki 1834 m., kada jis buvo pakeistas senuoju indėnų vardu Toronto, 1813 m. amerikiečiai Yorką buvo užėmę ir sudeginę. Tada miestely gyveno apie 800 gyventojų, kai šiuo metu su priemiesčiais jis skaito apie 2 milijonus ir yra antras didumė Kanadoje. 1867 m. Toronto buvo paskelbtas Ontario provincijos sostine. Mieste daug puikių pastatų, vyriausybės rūmų, universitetas, muzikos mokykla, muziejai, gausu parkų, labai išplėsta pramonė, prekyba ir verslai. Mieste gyvena ir nemaža lietuvių.

R. VOKIETIJA išleido du pašto ženklus su žymiomis moterimis: Marie Curie ir Kaethe Kollwitz. Čia pastarąjį dedame.

Kaethe Kollwitz, gim. Schmidt (1867-1945) gimė Karaliaučiuje. Mokėsi Karaliaučiuje, Muenchene ir Berlyne. Viena žymesnių vokiečių grafikė ir skulptorė. 1891 m. ištekojo už Dr. Kollwitzo ir apsigyveno Berlyno darbininkų sektoriuje, kur turėjo puikios progos pažinti darbininkų skurdą bei socialinę nelygybę, ką ji savo grafikos ir skulptūros darbuose puikiai pavaizdavo. Vienas pirmųjų jos darbų buvo Herhardo Hauptmanno dramos "Audėjai" iliustracijos. Jos kūrybai turėjo daug įtakos Goya, Daumier ir Hogarth. Dėl savo vaizduojamųjų siužetų ji labai mėgiama komunistinio pasaulio.

• **Filatelistų Draugijos** biuletenis LIETUVA 7 nr. rašo, jog penkiasdešimtmėčiui paminėti nuo Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo ir Pirmojo Lietuvos pašto ženkle išleidimo, Filatelistų Draugija "LIETUVA" 1966 metais lapkričio mėn. 30 d. draugijos narių susirinkime nutarė 1968 — JUBILIEJINIŲ METŲ — proga J. Griniaus artimųjų dovanotus draugijai Lietuvos pašto ženklus perspausdinti atitinkamu įrašu.

Perspausdinimui pavartoti šiuos Lietuvos pašto ženklus:

1934 m. Dariaus-Girėno laidos 40 c.	2600
1934-35 m. laidos 3 litai	892
1934-35 m. laidos 5 litai	900
1937-39 m. laidos 50 c.	3500
1940 m. taikos laidos 5 c.	600
1940 m. taikos laidos 30 c.	1500

Draugijos susirinkimas pavadė E. Petrauskui ir E. Jasiūnui gauti tam tikslui leidimą iš Lietuvos Diplomatiškos Šeš St. Lozoraičio. Gavus leidimą susirinkimas pavadė Ben. Jurėnui išgauti atitinkamus leidimus iš Amerikos valdžios įstaigų; o E. Petrauskas buvo įgaliotas sužinoti spausdinimo sąlygas Lietuvių Saleziečių Spaudos Studijoje, Italijoje.

Reikalingi leidimai buvo gauti iš sekančių įstaigų: Lietuvos Diplomatiškos Šeš, ministerio St. Lozoraičio; JAV Pašto Departamento, Director, Division of Philately, Mrs. Virginia Brizendine; JAV Ildo Departamento, Treasury Department United States Secret Service, Acting Assistant Director, Mr. Burrill A. Peterson.

MINTYS IR ŽVILGSNIAI

J. JURGINIS, buvęs Kauno dienraščio Lietuvos Žinių bendradarbis, jau prieš karą bendradarbiavo Amerikos lietuviškai rašančių komunistų spaudoje. Dabar jau su "Prof. dr." titulu, Sov. S-gos mokslininkų delegacijos tarpan pakliuvęs, lankosi Amerikoje ir, be abejo, susitiko, anot Laisvės, su savo senais bičiuliais, asmeniškai ryšius su jais užmezgęs 1939 lankymosi Amerikoje proga.

Pasikalbėjime su Laisvės bendradarbiu J. Jurginiu, tarp kitko, dėstė: "Jeigu lietuvių tauta tarp kitų TSRS tautų pasirodys ūkiniai ir kultūriniai atsiliekanti, smunkanti, tai jos ištautėjimas pasidarys neišvengiamas. Toks yra istorijos dėsnis ir reikia jo nepamiršti kiekvienam, kam rūpi savosios tautos likimas. Aš darau viską, kad lietuvių tauta drauge su latviais ir es-tais (po vieną jų yra toje pat delegacijoje, D.) stovėtų tarybinių tautų priekakyje, o ne jų uodegoje".

Kieno uodegoje buvo J. Jurginis, jau prieš II Pas. karą bendradarbiav-damas komunistų spaudoje?

• **Latvių Bendruomenės** Amerikoje vadovybės planas surinkti 100 tūkst. dol. nepriklausomybės 50 m. sukakties atžymėjimo reik-lams jau pradiniuose žingsniuose davė 15,000 dol. Didesnė aukų dalį tikimasi surinkti lapkričio 18 d., Latvijos nepriklausomybės šventės proga. Visą eilę tūkstantininkų ir šimtininkų numatoma aplankyti asmeniškai.

Iš tų 100,000 dol., šalia kitų planų, numatyta skirti 20,000 dol. delegacijų į P. Amerikos ir Afrikos valstybių sostines pasiuntimui. Tų delegacijų uždavinys — su-

Lietuvių Saleziečių Spaudos Studijos perspausdintiems pašto ženklams patikrinti susirinkimas išrinko komisiją iš L. Kairio, V. Urbono ir V. Lesniausko. Komisija susirinkusi š. m. spalio 6 dieną patikrino pagal spausdinimo komisijos sudarytą aktą atsiųstus pašto ženklus rado tvarkoje ir nutarė juos leisti apyvarton pagal susirinkimo nustatytas sąlygas.

VIENUR PELNAS, KITUR NUOSTOLIAI

1931 m. iš esančių Kaune 10 telefono automatų už vietinius pasikalbėjimus gauta 30.404 litai pajamų. Daugiausia pajamų (6.987 lt.) davė automatas, kuris buvo pastatytas Laisvės Alėjoje prieš Vidaus Reikalų Ministeriją.

Tais metais Lietuvos paštas, telegrafas ir telefonas davė pajamų: 17.928.000 lt. Padaryta išlaidų: 15.276.000 lt. Kaip matome tų metų pašto, telegrafo ir telefono eksploatacija, nežin-rint to, kad buvo vykdoma Kauno Centralinio pašto rūmų statyba, kuri pareikalavo apie 1 milijoną litų išlaidų, davė valstybės išdui 2.552.000 lt. gryno pelno. O JAV pašto nuostoliai vis didėja ir didėja.

pažindinti tų kraštų vadovybes su Baltijos valstybių klausimu.

LIETUVIAI AMERIKIEČIŲ TELEVIZIJOJE

Tėv. Bruno Markaitis, S. J., Lietuvių Jėzuitų Provincijolas, Rūta Domarkaitė, Lietuvių Informacijos Centro vicedirektorė ir Pijus Bielskus dalyvavo televizijos pasikalbėjime su Jim Conway, "The Morning Show" vedėju Chicagos 7 kanale, š. m. spalio 25 d. apie Tarptautinį šokio ir Dainos Festivalį, kuris įvyko Jaunimo Centre ir kurį ruošė lietuviai Tėvai Jėzuitai kartu su Chicagos Junior Association of Commerce and Industry. Prieš pradėdant pasikalbėjimą apie lietuvių kultūrinę veiklą Chicagoje, Jim Conway paragino savo kelis šimtus tūkstančių klausytojų dalyvauti Tarptautiniame Festivalyje lietuvių vadovaujame Jaunimo Centre. "Jeigu lietuviškos organizacijos ir lietuviški kultūriniai vienetai daugiau domėtųsi mūsų lietuviškos kultūros reprezentacija amerikiečių tarpe, tai ne vien tikslai laikraščiuose būtų galima skaityti apie iki šiol tik mūsų pačių tarpe žinomas kultūrinius įvykius, bet galėtumėme pasinaudoti ir amerikiečių televizija veltui, nes kai kurios programos yra mums prieinamos. Jeigu Chicagos lietuviai pajęgtų paruošti pusę valandos geros kokybės kultūrinę filmą apie Lietuvą sekančių Nepriklausomybės Jubiliejinių metų proga, tai mes dykai galėtumėme gauti pusę valandos Chicagos televizijoje tai filmui parodyti", pasakė Tėv. Gintautas Sabataitis, S. J., Lietuvių Informacijos Centro direktorius. (LIC)

• **Dr. Vytautas J. Bieliauskas**, Xavier Universiteto profesorius ir Psichologijos Departamento vedėjas, buvo išrinktas "The Ohio Psychological Association" Board of Examiner nariu. Ta proga The Ohio Psychologist įdėjo profesoriaus Bieliausko nuotrauką su plačiu jo profesinės veiklos aprašymu, paminint, kad jis yra virš 100 knygų ir žurnalo straipsnių autorius anglų, prancūzų, vokiečių ir lietuvių kalbomis ir kad jis yra šiame krašte laikomas H-T-P egzaminu autoritetu. (LIC)

• **Muz. Juozas Bertulis** sukūrė bitonalinį veikulą: "KURORTINĖ NUOTAIKA". Instrumentuota — smuikui, čelei ir fortepijonui. Veikalas turi 4 dalis: Allegretto, Andante, Scherzo ir Finale.

Šis veikalas įeina į J. Bertulio veikalų specialią seriją, kuri yra skirta Neprikl. Lietuvos atkūrimo 50 m. sukakčiai.

NAUJOS KNYGOS

• **Pluoštas Dokumentų** apie Antaną Strazdą — tai atskiru leidiniu J. Bačiūno išleista knyga, kurios medžiaga 1963 m. tilpo Aidų žurnale. Autorius — Vincas Maciūnas, 137 psl. leidiny, išleistas 1967 m., kaina 2 dol. Įsigijama pas leidėją J. Bačiūną, Tabor Farm, Sodus, Michigan 49126.

• **Kaip Algiukas Vėjo Ieškojo** — Nijolės Jankutės pasiskaitymai mūsų jauniausiajai kartai. 61 psl. knyga gražiai iliustruota V. Varaneckaitės-Aleknavičienės. Išleido ir suredagavo seselės Putname. Kaina nepažymėta.

• **Suomių-Sovietų Karas** (1939-1940), autorius plk. P. Zilys, išleido Kario redakcija 1967 m., spaudai paruošė Z. Raulinaitis. 172 psl. Kaina nepažymėta.

Naturally SUPERIOR SAVINGS
SINCE 1909
13515 EUCLID AVE.
6712 SUPERIOR AVE.
HOME and REMODELING LOANS
INSURED SAVINGS

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES
Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue EN 1-1763
936 East 185th St. KE 1-7770
CLEVELAND, Ohio

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVOS SKAITYTOJŲ DĖMESIUI

Pranešame, kad metinis Dirvos rėmėjams dovanų paskirstymas pratęsiamas iki 1967 m. gruodžio 15 d. Iš Dirvoje skelbiamų aukotojų sąrašų matosi, kaip jautriai atsiliepija skaitytojai į neseniai visiems išsiuntintą kvietimą dalyvauti dovanų paskirstyme, prisijungiant kad ir kuklią savo auką laikraščiui paremti.

Tą dovanų paskirstymą pratęsiame visam mėnesiui, kad kuo daugiausia Dirvos skaitytojų galėtų prisidėti ir dalyvauti.

ORGANIZACIJŲ VADO- VYBIŲ IR JŲ KORESPONDENTŲ DĖMESIUI

Dar kartą norime atkreipti organizacijų vadovybių ir jų korespondentų dėmesį, kad rašant korespondencijas Dirvai atsiųželtina į tai, jog pranešimai apie ruošiamą balių, šokių vakarą ar pan. parengimą, yra apmokami skelbimais. Kad ir kronikos žinutėje siekiama įtalpinti tokį pranešimą reikia papildyti adresu, kam siųsti sąskaitą.

Ateityje į tai neatsižvelgus tokios korespondencijos nebus talpinamos.

Pranešimai apie ruošiamas organizacijas parengimus privalo pasiekti redakciją ne vėliau kaip savaitei iš anksto.

Į pareiškimus, jog parengimai rengiami kultūrinams ar labdaros tikslams remti, nebus atsižvelgiama, nes vargu ar yra parengimų, rengiamų kitokiems tikslams.

Už tokius pranešimus apmokėti reikalauja kiti lietuvių laikraščiai. Nenorėkite išimties iš Dirvos. Keliais doleriais iš baltiaus ar parengimo pelno paremsite savąją spaudą.

NEW YORK

• **ALT S-gos Richmond Hill** skyriaus susirinkime, kuris įvyko lapkričio 5 d. Arūnų namuose Woodhaven, N. Y., išrinkta valdyba iš trijų asmenų: Algio Sperausko, Juozo Bagdono ir Jurgio Siruso.

Be to, svarstyta veiklos pagyvinimo klausimas ir jaunų jėgų bei moterų įtraukimas į skyriaus aktyvią veiklą.

• **Aldona Strimavičienė**, prašo pranešti, jog dabar apsigyveno naujoje vietoje: 9422 Park Lane South, Woodhaven, N. Y. 11421. Anksčiau gyveno Springdale mieste, Conn.

ATITAI SYMAS

Dirvos Nr. 119 straipsny apie Rodney lietuvių klubą įsibrovė klaida. Londono lietuvių vardu sveikino ne J. Gersėnas, bet J. Bersėnas.

A. A.

ELENA RAMANAUSKIENĖ-MACKEVIČIOTĖ gyv. New Haven, Conn., po sunkios ir ilgos ligos mirė š. m. lapkričio mėn. 6 d.

Gimė ir augo Rygoje, brendo Lietuvoje, gyvenimą užbaigė Amerikoje.

Nuliūdę: vyras Augustas, dukterys Nijolė, Dalė ir anūkai, seserys Emilija, Viktorija ir kiti giminės.

DETROITO LIETUVIŲ ŽINIOS

KETVIRTIS JAU SURINKTA!

Lietuvių Fondas šiuo metu savo kapitalu pašoko iki 380,000 dolerių sumos. Bet dar iki vieno milijono tolokai — reikia surinkti 620,000 dolerių. Bet jau ir turimas kapitalas 1967 m. davė 20,000 dol. nuošimčių, kurie buvo paskirti lietuvių šeštadieninėms mokykloms ir būtiniesiems vadovėliams leisti.

Galime pasidžiaugti Detroito ir jo apylinkės miestų LF laimėjimais. Nors dar ne pa kankamai išsijudino, bet jau esame surinkę ir suaukoję virš 25,000 dolerių. Išėity, kad iš Detroito lietuviams skirtos 100,000 dol. kvotos ketvirtadalį sumos jau suaukojome.

LF skirtą auką galime įteikti Centrai, Chicagoje arba: Vyt. Kutkui, 1636 Scotten Ave., Detroit, Mich. 48209, tel. TA 6-6332. Auką įgalioji priimti ir visi Detroito LF komiteto nariai. Kam būtų arčiau ar patogiau, tą auką priims ir persiųs centrui Vladas Mingėla 33546 Clifton Dr., Warren, Mich., tel. 268-2941. Ant čekių rašyti: "Lithuanian Foundation".

LF SUVAŽIAVIMAS

Lapkričio 26 d. LF suvažiavimas šaukiamas Chicagoje. LF Valdyba, Taryba ir nariai kviečia visus fonduininkus, paaukojusius nemažiau vieno šimto dolerių, būtinai apsilankyti minėtą dieną šaukiamame LF suvažiavime ir dalyvauti jo darbuose. Tačiau aišku, kad maža dalelė LF narių galės skirtą dieną nuvykti dalyvauti LF posėdžiuose. Visi, kurie ir prie geriausių norų lapkričio 26 d. negalėtų LF suvažiavime dalyvauti, tegu suteikia įgaliojimą tiems, kurie minėtą dieną tame suvažiavime dalyvaus. Tam tikslui kiekvienas LF narys yra gavęs LF Centro Valdybos įgaliojimą.

VI. Mingėla

LAIŠKAS IŠ PREZIDENTO

Zenonas Kiaulėnas, šv. Gabriėliaus mokyklos mokinys (11 m.) parašė JAV prezidentui Johnsonui laišką, kad nenusileistų komunistams ir kartu priminė, kad komunistai pagrobė Lietuvą. Tokio karingo laiško klasės auklėtojas — mokytojas nesutiko prezidentui persiųsti su kitais mokinių laiškais. Z. Kiaulėnas laišką pats betarpiiai pasiuntė prezidentui. Šiomis dienomis Z. Kiaulėnas gavo

2 val., o vakare So. Bostono Lietuvių Piliečių Draugijos salėje bus banketas.

MIRĖ PREL. P. VIRMAUSKIS

Lapkričio 3 d. Brocktone mirė prel. Pranciškus Virmauskis, ilgus metus buvęs šv. Petro lietuvių parapijos klebonas.

Gimęs 1884 m. spalio 4 d. Luokės valsč., į Ameriką atvažiavo 1900 m. Kanadoj baigė šv. Lauryno kolegiją, o 1916 m. šv. Jono kunigų seminariją Brightone. Perna į jį iš savo pareigų atsiskė ir išvyko į Brocktone vienuolių laikomą šv. Juozapo prieglaudą.

Velionis visą savo gyvenimą rėmė lietuviškus reikalus. Nuo 1949 m. jis veltė davė patalpas Lietuvių šeštadieninei mokyklai.

• **Kardinolas Cushing** šv. Petro lietuvių parapijai uždėjo kontribuciją 90 tūkstančių dolerių. Tai labai didelė suma negausiai parapijai.

ilgą ir mandagų prezidento padėkos laišką.

PARAMA GIMNAZIJAI

Vasario 16 gimnazijai paremti Detroito Kultūros Klubas gruodžio mėn. 2 d., 7 val. Lietuvių Namuose rengia vakarą. Visi atsilankusieji į vakarą maloniai praleis vakarą ir tuo pačiu parems vasario 16 gimnaziją. Vakare šokių nebus.

(ag)

• **Detroito savanoriai-kūrėjai** ir ramovėnai, lapkričio 23-sios — Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą rengia šio mėn. 19 dieną, 10:30 val. šv. Antano parapijos bažnyčioje pamaldomis, už žuvusius kovose ir mirusius nuo žaizdų savanorius-kūrėjus, karius, šaulius ir partizanus.

Detroito lietuvių organizacijos pamaldose prašomos dalyvauti su savo vėliavomis.

(jm)

DETROITE POSEDŽIAVO BALFO DIREKTORIAI

Pagal įstatus Balfio direktoriatas turi bent kartą į metus susirinkti. Šiemet toks susirinkimas įvyko Detroito, spalio 28 d.

Pagal nusistovėjusią tradiciją Balfio direktoriams neatlyginama nei už sugaištą laiką, nei už kelionę. Gal ir dėl tos priežasties daug direktorių į suvažiavimą neatvyko, o savo vietoje įgaliojo atstovus.

Suvažiavimas buvo gana darbingas. Apžvelgęs atliktus darbus, padarė gana svarbių nutarimų, tarp kitų paminėtini:

1. XIV Balfio seimą nutarė šaukti kitais metais Detroito.

2. Išleisti brošiūrą, kurioje būtų sutalpinta pagrindinės informacijos apie testamentus, ypač apie tai, kas žinotina, norint palikti savo turtą okupuotoje Lietuvoje esantiems.

3. Buvo priimtos taisyklės, kaip pagerbti Balfui nusipelnčius.

4. Buvo sutarta prašyti iš Balfio Rėmėjų Jubiliejiniams, 1968 metais, bent 50 dol. aukos, kad būtų galima stipriau sušelpiti kenčiančius dėl nelaisvės.

5. Nutarta pakelti į organizacijos garbės narius ponį ir poną N. Rastenius Baltimoreje ir p. Z. Arlauskaitę-Mikšienę Detroito.

Visos apyskaitos ir valdybos pranešimai priimti be pataisų.

K. L. J.

PHILADELPHIA

ŠOKIŲ VAKARAS

Philadelphia Moksleiviai Ateitininkai š. m. lapkričio 25 d. (šeštadienį), šv. Andriejaus parapijos salėje (19 St. & Wallace Sts.) rengia jaunimo šokių vakarą. Maloniai kviečiame visą Philadelphia jaunimą. Be to, laukiame atvažiuojančių svečių iš New Yorko, Baltimorės, Washingtono ir kitur.

Vt. m. (Sk.)

CHICAGO

• **Adv. Charles P. Kal** firma lapkričio 1 d. Chicago Probate teisme laimėjo Povilo Dalinevičiaus-Dalen palikimo bylą. Teisėjas Corcoran, išklauses advokatų argumentus ir liudininkų parodymus, nusprendė patvirtinti Dalinevičiaus testamentą. Priešingos pusės advokatas, neva atstovaujįs velionies brolius ir seserį, prašė priteisti \$15,000, kuriuos jiems pasiūsiąs. Globėjų advokatai įrodė, kad priešingos pusės įgaliojimas nėra tikras. Teisėjas sakė, kad testamento min-

TIMELESS LITHUANIA

Buv. JAV pasiuntinio Lietuvoj
Hon. Owen J. C. Norem
knygos antroji laida jau pasirodė!

Tai nėra vien tik istorijos vadovėlis, bet nuoširdaus lietuvių draugo ir lietuvių tautos istorijos objektyvaus stebėtojo vaizdas, patiekta anglų kalboje.

Knyga tinkama ne tik kaip dovana amerikiečių draugams, bet ir mūsų jaunimui, Lietuvą liečiančias problemas suprantančiam angliškai ir sugebančiam tas problemas tinkamai panaudoti ir skleisti.

**TIMELESS LITHUANIA gaunama
DIRVOJE,**

6907 Superior Ave.,
Cleveland, Ohio 44103

ir pas knygų platintojus.

KAINA 4 DOL.

Užsakant paštu, prašome prijungti 25 c. pašto išlaidoms.

ties negalima iškreipti-pa-keisti. Ten pat įvyko nepaprastas įvykis, kai prokuroro padėjėjas reikalavo, kad palikimo pinigai būtų įdėti į County kasą. Jei taip būtų padaryta, tuomet neva Lietuvos įgaliojasis advokatas iš ten lengvai pinigus galėtų išgauti, iš kurių 20-25 proc. honoraro pasiimtų, o likutį — į New Yorko advokatų firmą, kurie nežinia kiek į Lietuvą giminėm pasiųstų. Atrodo, kad teisėjo Corcoran sprendimas galės būti precedentinis panašioms byloms.

pr. š.

• **Juozas Dyls**, savo buto frontiniame lange, norėdamas pagerbti Chicago kardinolą Cody, iškabino kardinolo spalvotą paveikslą, kurio viršuje kažkas nupiešė svastiką. Išdavoje — trijų dolerių pro lango su-
muštą stiklą įkrito į Dyls kambarį. Tas pats J. Dyls spalio 30 d. Chicago teisme buvo nubaustas už radikalines spaudos platinimą pinigine bauda \$50, kurią ten pat sumokėjo, nes neturėjo lėšų apeliacijai.

**SUSIMUŠĖ ŽYDAI SU
ARABAIŠ, O
NUKENTEJO BOLFAS**

Gerieji New Yorko ir apylinkių lietuviai į Balfio sandėlį kasmet sugabena per 30,000 sv. rūbų. Rūbų Balfui atgabena ir ne lietuviai, dažnai rūbų atveža laiškanėšys, policijos tarnautojai ir pan. Viskas buvo priimama.

Sandėliuos Balfio talkininkai suaukotus rūbus atidžiai atrenka ir geresnius pakuoja į siuntinius (1,000 siuntinių per metus). Apie 10,000 svarų susidarydavo atrankų, kurias pirkliai iš Balfio paimdavo, mokėdami po 3-4 centus už svarą, tuo būdu už atrankas Balfas

dar gaudavo po 3 ar 400 dolerių į metus.

Š. m. birželio mėn. susimušė Arabai su Izraeliu. Dėl to karo arabai nutraukė santykius su Amerika ir uždraudė įplaukti Amerikos laivams, daryti prekybą. Pasirodo Balfio (ir iš kitur) rūbų atrankos buvo pardudamos kaip tik arabams. Tai prekybai nutrukus Balfio sandėlyje susidarė keli tūkstančiai svarų atrankų ir niekas jų nenori pirkti.

Senesniais laikais drabužiai buvo gaminami iš linų, vilnų, šilko. Dabar beveik viskas sintetiniai ar maišyti. Jei pirma senus drabužius galėjo supešioti ir ką naują padaryti, tai dabar iš vartotų rūbų galima tik virti košę, kuri niekam netinka.

Taigi tuo tarpu New Yorko balfininkai prašomi atsiųsti

koti tik vartojamas drabužius rūbus, o jei kas žino kur dėti atrankas, malonėkite Balfio Centrą painformuoti.

Vartotų drabužių labai prašo Lenkijos, Vokietijos ir Pietų Amerikos lietuviai. Balfui vis dar reikalinga per 20,000 svarų į metus gerų drabužių, deja, atrankų neturime kur dėti.

Balfio Reikalų Vedėjas

PUIKIAUSIA DOVANA VISOMS PROGOMS

Puikios, autentiškos ilgo grojimo lietuviškos plokštelės, gražiai įpakuotos, mono ar stereo — klauskite **REQUEST RECORDS.**

Nesitenkinkit pakaitalais! Eikite į artimiausią krautuvę ar prašykite nemokamo katalogo rašant:

Request Records, Inc.
66 Mechanic St.
New Rochelle, N.Y. 10811

**LIETUVIŠKOS KNYGOS,
PLOKŠTELĖS,
MEDŽIO DROŽINIAI,
AUDINIAI,
GINTARO KAROLIAI
IR KITI IŠDIRBINIAI.**

**Įvairios kitos importuotos
dovanos!**

**Visa tai galite įsigyti DIRVOS
krautuvėje,
6907 Superior Ave.**